

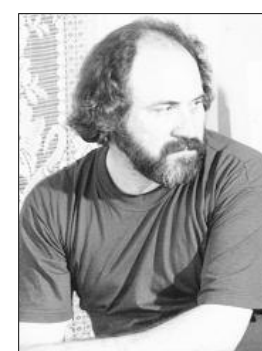
Спільно з Українським інститутом екології людини

Стор. 5

100-річчя Чернігів- ської “Просвіти”

Стор. 6—7

Національ- на премія

Стор. 14—15

Пожертви на Тарасову церкву

Хотинське райоб'єднання
ВУТ “Просвіта”
ім. Т. Г. Шевченка Чернівецької області
(ч/з Боршуляка П. А.)

Боднарюк В. І.	5,00
Божек С. П.	5,00
Варвус Ф. І.	2,00
Лисак В. Г.	5,00
Павловська Т.	5,00
Рижий В. В.	10,00
Рясова Н. В.	3,00
Яцюк Петруня	1,00
Всього:	36,00

Продовження списків читайте на с. 8

Добровільні пожертви “На Кобзареву
Церкву”: МБФ “Українська Родина”
Р/р № 26045200145101
в Подільській філії АКБ “Київ”,
МФО 320401 ЗКПО 21709106

В ОБОРОНУ СОБОРНОСТІ Й ДЕРЖАВНОСТІ

Всеукраїнська Народна Рада “Захистимо Україну” 22 січня провела в столиці три акції з нагоди Дня Соборності.

В Українському домі пройшов “круглий стіл” за участю науковців, депутатів, представників партій і громадських організацій. Дискусія щодо загрози нашій соборності, державній незалежності була часом досить гострою. Адже проблеми становлення нашої державності, які були майже 90 років тому, актуальні й сьогодні.

Головною акцією свята став мітинг

на Софійському майдані, саме там, де 22 січня 1919-го був прийнятий Акт злуки українських земель. Там, де цього дня 1990 року починався Ланцюг єднання — від Києва до Івано-Франківська. Саме цю подію згадували у своїх виступах і ведучий мітингу, співиголова Ради “Захистимо Україну”, голова “Просвіти” Павло Мовчан, і промовці. Вони наголошували, що ці 17 років стали періодом і перемог, і випробувань, і розчарувань, що соборність і незалежність знову опинилися під загрозою.

Про це говорили голова УНП Юрій Костенко, його заступник Іван Заєць, голова УРП “Собор” Анатолій Матвієнко, народні депутати Лесь Танюк, Євген Гірник, голова Спілки офіцерів України В'ячеслав Білоус, голова УВКР Дмитро Павличко, інші промовці.

Мітинг прийняв Звернення до керівництва держави (друкується нижче). Того ж дня Рада об'єднання “Захистимо Україну” провела в Будинку вчителя святковий літературно-мистецький вечір.

ЗВЕРНЕННЯ Всеукраїнської Народної Ради національно-державницьких партій і громадських організацій “Захистимо Україну” до Президента України Віктора Ющенка, Прем'єр-міністра України Віктора Януковича, Голови Верховної Ради України Олександра Мороза

Шановні керівники Української держави!

Сьогодні, в День Соборності України, на шістнадцятому році її Незалежності, цілісність Української держави опинилася під загрозою.

Антиукраїнські сили перейшли в наступ на основи державності й демократії. Це становить загрозу не лише для економіки держави, її культури, мови, євроінтеграційного зовнішнього курсу, а й для існування України як суверенної держави.

Особливо загрозливе цинічне й відверте нехтування окремими полі-

тичними силами Основного Закону України. Саме Конституція держави, згідно з її 8 статтею, має найвищу юридичну силу, і всі закони й нормативно-правові акти мають відповідати їй. Однак останнім часом із боку вищих законодавчої та виконавчої влад мають місце грубі й цинічні порушення чинного законодавства з метою узурпації влади в країні однією політичною силою. Проблеми України, які вона отримала у спадок від багатовікового панування імперії, — це збанкрутіла економіка, відсутність будь-яких демократичних засад, засилля у владі посткомуністичного скорумпованого чиновництва, прогнила правоохорона та судова системи, зруйнованість, зденационалізованість українців, відсутність єдиної помісної Православної Церкви. Ці явища поглибились як наслідок засилля у попередніх владних режимах антиукраїнських сил. Тепер ці проблеми активно експлуатують нечисті на руку політики, які заради власних короточасних політичних дивідендів готові пожертвувати цілісністю Української держави. Як наслідок — зубожіння народу, масова трудова міграція з України, несприйняття передових економічних і полі-

тичних тенденцій, відсутність моральної перспективи.

Ми наголошуємо, що така політика становить безпосередню загрозу для національної безпеки України, шкодить іміджу нашої держави на міжнародній арені.

Всеукраїнська Народна Рада національно-державницьких партій і громадських організацій “Захистимо Україну” звертається до Вас, найвищих посадових осіб Української держави, відповідальних перед українським народом за її майбутнє, з вимогою проявити державну мудрість і високу відповідальність!

Ми категорично вимагаємо припинити руйнівні дії антиукраїнських сил, провокування розколу України та покласти край війні за владні повноваження.

Ми наголошуємо на тому, що єдиним джерелом влади в Україні є український народ.

Український народ ніколи не був ініціатором чи учасником розколу або втрати української державності. В усі часи свого існування Україна, навіть розділена між державами-поневолювачами, прагнула до єдності.

Закінчення на с. 2

УСЬОГО НА РАХУНКУ ТАРАСОВОЇ ЦЕРКВИ — 804 830 грн. 00 коп.

НАЦІОНАЛЬНА ПРЕМІЯ

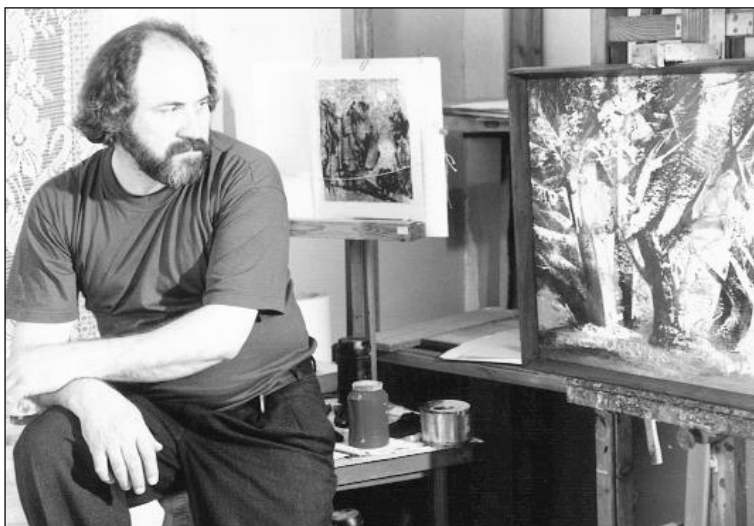
Літопис скорбот і радощів свого народу художник пише щоденно. І тому полотна — на розмах крил великого птаха, того, що завжди повертається до свого краю. Де вже й хатина осіла, і воріття знесли, і люди живуть лише надією. То хтось же повинен її вселяти в наші душі. І художник означає на полотні лики, які світять із Феодосієвих печер і подільських церков, із тих весен, коли садили пізню картоплю, може, один кошіль, зібраний на все село. І це називається реанімація історичної пам'яті. Якщо осмислимо, що було, зрозуміємо, як жити нині. Таких сюжетів не замовляють і не купують багаті колекціонери. Він зібрав на полотна своїх українських неназваних апостолів, босих і страждених, як за Євангелієм, і знайомих із лиця нам, бо то ж, ой, дідусь чи сусідська вдова, а дівчатко оте під кроною розквітлої яблуні наче як я... Весь український світ на колінах у яблуні, як сказала поетеса, а світлі його полотна обняв би розмахом крил тільки великий птах. Колись у телефільмі про Валерія Франчука я познайомила з ним поета Василя Герасим'юка. Він сам нагадав мені про це на нинішній виставці. Під час зйомок, тоді ще в живій, не спаленій частині Музею в Пирогові, ми знайшли хатину з небесним окрайчиком шибки. Художник і Поет зазирнули туди, як у свічадо. Ріка часу, що ворухнула осінні листя над тим вікном, побігла далі, а образи лишилися. Стояла четверта осінь нашої Незалежності, й Франчук приніс для зйомок нове полотно, яке прихилив до поручнів місточка. Воно називалося “Чи ми ще люди?” Нам усім тоді здавалося, що то тема минулого: сповнені відчаю люди за ґратами п'їмми й безвиході. Та вже доведено, що талановиті митці мислять пророчно.

Поет *Василь Герасим'юк* любить цей живопис за особистісну манеру, яку не сплутати ні з чим іншим: “Картини Франчука я можу вирізнити з-поміж багатьох, тому що є легіон наших комп'ютерних постмодерністів, серед яких важко знайти особистість. Там різні технології, все розраховано, на що має діяти, на які рецептори, а в Франчука зовсім інакше. Коли дивлюся на його роботи, на пам'ять приходять такі визначення, як робота до самозабуття — є таке в нього. Він не просто багато працює, він працює з натхненням, сьогодні, коли все прорухнується, коли всілякі технології, комп'ютерна техніка допомагає, а в нього є те, що жодними технологіями не досягти, тобто, стан душі, стан натхнення і робота до самозабуття. Знаю його понад десять років. Цього року ми випадково зустрілися у Коктебелі, а там був на Всеукраїнській нараді молодих літераторів, а Валерій у групі художників був на пленері. Я бачив, як він малював море, це теж був Франчук за манерою і знову ж таки до самозабуття! Я спостерігав, як пишуть інші художники і як працював він. Він відчув стихію моря, а це стихія здатна вплинути на художника, і той момент для мене був пам'ятним. Це митець, який має натхнення, власний почерк, його полотна впізнаю у будь-якому контексті. Вони дуже експресивні, багато емоцій, багато печалі, те, що є життям людським. Він насправді національний митець, бо видно, що це український живописець, внутрішній світ, душа українця, все це в його картинах. Він має певну метафорику, це живописець не лінійного характеру, а традиційний у плані українському, вірності нашим базовим цінностям. Зате у виразальних засобах це дуже модерний митець, має свою колористику й експресію. Все це живе, рухається, а інколи мовчить в якомусь онімні, розпущі, роздумах, філософствуванні, я вже сказав — життя!”

НЕВ'ЯНУЧИЙ САД ВАЛЕРІЯ ФРАНЧУКА

У Національному музеї літератури України відкрилася персональна виставка відомого українського художника Валерія Франчука з циклу “Розгойдані дзвони пам'яті” 2001–2006 рр., представленого на здобуття Національної премії України імені Тараса Шевченка. Як прозвучало на відкритті експозиції, творча інтерпретація трагедії українського народу в творах митця подібна до покладання квітів. Вшановуючи пам'ять рідних, ми стверджуємо життя.

Художник *Микола Сядристий* згадав, що минулого року в Україні відбувалася пересувна виставка про терор в Україні у ХХ столітті. “Там я представляв величезну кількість документів, разом із документами супроводжувала виставка картин Валерія Франчука. Мистецтво тримається на споглядальності, на спокійному вивченні світу, але цьому митцю притаманна і споглядальність, такий космізм, він розуміє миттєвість і драматичність людського життя, у якому людина зв'язується за це відрядження перед власною совістю, як перед Богом. Його мистецтво має спокій, але він ще й наступальний, бойовий, у нього поєднується і споглядальність, і енергійно-емоційна наступальність. Виставка дуже енергійна. Взагалі, мистецтво нині не оцінюється владою, моя виставка зараз перебуває в Угорщині, там за півроку написали відгуки тисячі людей, і я вважаю, що мистецтво саме по собі це велика політика, якби його підтримували, воно б мало величезний резонанс серед народів Європи, світу, і голодомор визнавали б не 12 країн, а 110. Тому я переконаний, що він зробив великий внесок: і людський, і християнський, і політичний у базис нашої культури”.

Директор музею *Галина Сорока* розповіла, що з митцем музей має давні творчі зв'язки, і його вистав-

лективним голосом, щоб цю Національну премію вручили Валерію Франчуку”.

Микола Жулинський сказав, що Валерій Франчук уже відомий художник, у нього було дуже багато виставок, це художник, який живе мистецтвом. “У мене таке враження, що для нього інших інтересів не існує, крім його прекрасної сім'ї, один його порив, одне бажання — це творити. Я не раз був у його майстерні й бачив дуже багато його картин, відвідував кожну виставку за останні роки. Тишуся, що в нього така невичерпна й гаряча енергія творчого самоздійснення. Я переконаний, що Валерій, який працював над циклом картин із голодомору, надзвичайно глибоко пережив цю трагедію. І його виставка, багато в чому завдяки й товариству “Просвіта”, яке пропагує і дає можливість Валерію Франчуку виступити на сторінках газети “Слово Просвіти”, зуміла об'їхати майже всю Україну. Я переконаний, це також зіграло певну роль, що Верховна Рада прийняла рішення про визнання голодомору 1932–1933 років актом геноциду українського народу. Тому що формувалися настрої, доносилися жорстока, гірка, трагічна правда про нашу національну трагедію. Валерій Франчук надзвичайно любить свою землю, він витворив стільки полотен, у яких передано сприйняття ним українських краєвидів, змін пір року, все це темпераментно й органічно відтворено. Але водночас у полотнах багато болю і переживань за долю нашої землі. Тут органічно поєдналася історія нашого народу і сучасний світ. Проблеми, які хвилюють кожного, — збереження наших національних святинь, передусім храмів, пам'яток, проблема, як українська людина виживає у тому світі, ці полишені хатки, забуті сади, це все також біда українського селянства, української долі. Тут і молитовний мотив, бо відчувається, що Валерій Франчук дуже близько приймає до душі одвічну молитву нашого народу, щоб нарешті на цій землі був мир, щастя і добробут. Він надзвичайно експресивний. Його постаті, фігури темпераментно витворені,

це його унікальна манера мазками ліпити той образ, який йому підкаже власна душа. Ясна річ, що ми говоримо про художника, який уже має загальнонаціональне визнання. Його манеру всі бачать і відчувають, вона неповторна, індивідуальна, сама одержимість творчого натхнення просто пашисть із його картин. Ми тішимось, що в нас є такий художник, і бажавмо йому щасливої творчої долі”.

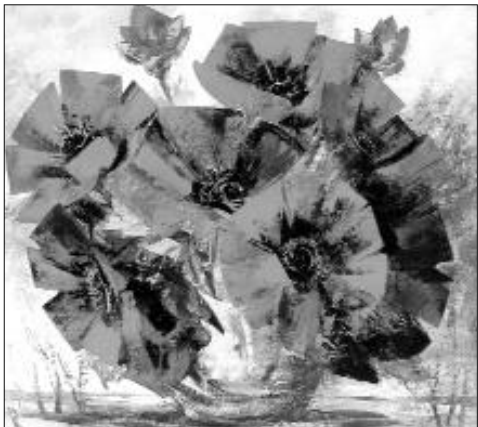
Народний депутат *Геннадій Удовенко* означив виставку як визначну культурну подію в житті України. “Я написав листа Шевченківському комітету про Валерія Олександровича. Адже я був одним із ініціаторів відзначення сімдесятих роковин голодомору 1932–1933 років, ми разом із Миколою Жулинським працювали в парламенті, було прийнято рішення провести спеціальні парламентські слухання і спеціальне засідання Верховної Ради, присвячене голодомору. Франчук саме тоді відкрив виставку, присвячену цій великій трагедії українського народу. І вона мовби доповнила ті дискусії, які точилися в українському парламенті, не ми були першопроходцями, не Україна визнала, що був в Україні голодомор, спочатку лише зазначили, що це була провокація американського сенату, який прийняв свого часу рішення створити спеціальну комісію, присвячену голодомору в Україні. ЦК Компартії України дав вказівку (а я був постійним представником України при ООН), що це провокація, треба виступати проти й заперечувати, що подібне було в Україні. І слава Богу, що потужна українська діаспора натиснула на Конгрес, на президента, і вони утворили спеціальну комісію. Її секретарем був молодий американський учений Мейс, який тривалий час займався проблемами голодомору в Україні. А Валерій ще в той час, коли на саме поняття “голодомор” було накладено табу, уже осмислював галерею картин про цю велику трагедію. Але наша біда, що ця трагедія повторилася в Чорнобилі. Тут також представлені його полотна, присвячені іншій трагедії українського народу, жертвами якої ми стали. І це поєднання трагічного шляху, який долала і долає українська нація, народ. Видатна заслуга митця, що він обрав такі важливі події в житті нашого народу і написав прекрасні полотна. Ми в його особі маємо великого українського художника. І хотілося б, щоб державна і державний комітет врешті оцінили свого талановитого сина, великого патріота України, майстра пензля. Те, що ми бачимо, — це шедеври! І проситимемо Шевченківський комітет, аби Франчук одержав цю премію, Україна продемонструє свою велич і в цьому мистецтві”.

Головний редактор газети “Слово Просвіти” письменниця *Любов Голота* висловила думку, що є у Валерія Франчука таке, що дає можливість порівняти його з Преображенням, яке настає через Богоявлення й Водохрещу, “коли змінюються матриці на наступний рік, і людина сподівається бути оновленою. Я гадаю, що кожен, хто підходить до полотен Франчука, як би він до нього не ставився, сприймав його стиль чи ні, він зрозуміє, що перше ж, що пашисть від цих картин, обіймає твої шоки, очі, — це натхнення. У Франчука немає жодного полотна, яке б він створив холодною рукою, холодним розумом і застиглим серцем. Це живі полотна і живі його уявлення про світ. І щоразу, коли він приступає до роботи над циклом, мені здається, він прагне створити оту матрицю, з якої б ми вичитали себе, врахувавши своє минуле. Тут говорили про те, з ким можна порівняти Франчука. Його можна порівняти з Сікєйросом, бо його цикл надається і для мозаїчного панно і це може бути в якомусь майбутньому палаці чи музеї. Але

навіщо українського художника порівнювати з кимось, він настільки проинятий історією нашого мистецтва, нашого живопису і нашої історії, пісні, мови, що це — українець Франчук Валерій. І це — на початку третього тисячоліття. Багато говорили про те, існує національна ідея чи ні, врешті ці розмови і визначення не популярні в теперішньому нашому суспільстві, але ось вона, ця українська ідея, висловлена серцем, позбавлена демагогії, спекуляцій на політичному моменті і бажання бути оціненим як трубадур своєї епохи. Ось уже кілька років товариство “Просвіта”, редакція газети “Слово Просвіти” пропонує Комітету Шевченківських премій визнати Валерія Франчука одним із лауреатів і тим відзначити його внесок в українське мистецтво. На жаль, як ми бачимо і про це заявлено в Інтернеті, один із членів Комітету Олександр Федорук категорично висловлюється проти, порушивши тим етику члена Комітету, а також будь-яку мистецьку етику. Я гадаю, що було б дуже справедливо, аби пан Федорук був позбавлений можливості голосувати за номінантів-художників. Якщо людина не може стримати свою необ’єктивність, вона буде необ’єктивною й далі.

Що ми бачимо тут, на виставці: я гадаю, Валерій щасливий уже тому, що вміє малювати стихію. І стихія води, землі, вогню і повітря йому під силу. Я люблю всі картини, де Франчук намалював вітер, де відтворив нашу історію. І шойно зайшовши на цю виставку, я зупинилася біля абсолютного нового полотна “Плоди”. Погляньте, це той сад, до якого наважується запросити нас художник, ніби повторюючи рядки Вінграновського: “Ходімо в сад, я покажу вам сад...” Але на колінах у цієї яблуні спить не вітер, там сплять і мертві, і живі, і ненароджені українці. Пам’ятаймо, що Франчук дуже український художник”.

Сам автор сказав на цій презентації, що кожна персональна виставка приносить у серце шем, неспокій: “Чи те я роблю, що говорить моє серце. І дивлячись у ваші очі, я щоразу впевнююся, що йду туди, куди веде мене серце, куди ведуть ваші очі, які дивляться на мої полотна, тим самим даючи мені можливість продовжувати працювати. Моє творче життя не було прогулянкою по безбережному полі мистецтва, можна було б зайнятися малюванням спокійних творів і було б менше клопоту. Але я українець, мене хвилює моя земля, моє давнє коріння на цій землі, воно мені болить, його відчуваю щоденно і тому написав цикл “Розгойдані дзвони пам’яті”. Хоча, відверто кажучи, воно прийшло само, і ті картини з’являлися всупереч моїм думкам, вони одбирали від мене пейзажі, над якими збирався працювати, зринали інші лики, і я мусив передавати їх на полотні, вони мені не давали життя далшого. 15 років я віддав цьому циклу, через кілька літ повертався до нього, щоб уже з відстані роздумів, часу побачити й додати щось нове. Це важливий для мене етап роботи, я не стою на місці, працюю далі і, дасть Бог, буде ще не одна виставка. Я завжди широко радий бачити вас, дорогі мої шанувальники, бо ви мені даєте насагу найбільше. Ваші очі дають мені життя”.

● Валентина ДАВИДЕНКО

Комітету з Національної премії України імені Тараса Шевченка

Вельмишановні добродії!

На розгляді Комітету з Національної премії імені Т. Шевченка знаходиться кандидатура відомого українського митця Валерія Франчука, яку висунуто на здобуття Національної премії України імені Тараса Шевченка 2007 р. у номінації “Образотворче мистецтво” за цикли і серії творів 2001—2006 років.

Із В. Франчуком доля звела мене наприкінці минулого—початку поточного століття. 2003 року в Україні й за її межами широко відзначалися 70-ті роковини Голодомору 1932—1933 років. Валерій Франчук присвятив цій трагічній події низку своїх творів “Розгойдані дзвони пам’яті”. Цей цикл сприймається як справді великий реквієм скорботи і людської пам’яті про невинних загиблих. Тут можна твердити про співзвучність у підході до її висвітлення та оцінки як із боку митця, так і з боку Комітету Верховної Ради з питань прав людини, національних меншин і міжнародних відносин, який я очолював на той час, що виступив ініціатором і організатором проведення 12 лютого 2003 року парламентських слухань у Верховній Раді України щодо вшанування пам’яті жертв Голодомору 1932—1933 років і присвяченого цій трагедії спеціального засідання Верховної Ради України 7 травня 2003 року, Указу Президента України Віктора Ющенка від 12 жовтня 2006 року “Про відзначення у 2006 році Дня пам’яті жертв Голодоморів та політичних репресій”. У своїх творах митець постає як філософ, який не ховається зі своїми думками. Його мова символічна й відверта.

Творче осмислення Валерієм Франчуком трагедії голодомору 1932—1933 рр. зовсім не свідчить про песимізм творів митця, навіть якщо в образах відсутні радісні усмішки чи інші ознаки оптимізму. Та в жодному разі не можна говорити, що осмислення страждання — це песимізм. Творча інтерпретація трагедії в творах Валерія Франчука скоріше подібна до покладання квітів. Але не як формальне поклоніння, а як внутрішня потреба осмислити подію.

В. Франчук, як справжній український митець, постійно звертається до нашої історії, шукаючи в ній відповіді на болючі питання нинішнього дня. Стилізаційна манера трактування, площинна композиція і підкреслена декоративність надають творам митця притчового звучання. Творчість художника наповнена любов’ю і турботою про Україну. Полотно В. Франчука позначені глибоким натхненням, несуть у собі величезну енергетику добра, щирість високих почуттів, вивищують людську гідність, пробуджують у глядачів вогонь національного буття.

Вважаю здобуття митцем Валерієм Олександровичем Франчуком Національної премії України імені Тараса Шевченка 2007 року цілком заслуженим і справедливим.

Прошу розглянути
З повагою,
народний депутат України

Геннадій УДОВЕНКО

ПОШАНУВАННЯ

Навіть найвищі ступені оцінок не сягнуть і підніжжя його величі. Вже те, що духовний спадок Івана Яковича Франка не спромога убгати й у дві сотні томів — свідчить про унікальність цього планетарного (підкреслимо) українського явлення.

Одне слово, упродовж другої половини XIX, всього XX і дотепер за могуттю та масштабністю таланту й інтелекту, за сподіяним у духовній, науковій та громадській сферах Франкові немає рівних не тільки в Європі. Гігант зрівні титанам Ренесансу.

Але — дивна річ: за всіх цих чеснот, ніби лякаючись геркулесової потуги свого речника, чи то з ложної скромності, чи то з нацмазохізму в нас якось соромливо силкуються підірвати світового велета до таких собі місцевих величин.

Причин цього нігіляторства, яке почалося ще за життя генія і проглядається донині, чимало. І, напевне, одна з головних — у Франковому наголосі: “Я почувався насамперед українцем, а потім радикалом”. Що викликало і викликає лють у сповідників принципу: іві вене, іві ratia, себто безбаченків, яких чимало й серед нинішніх наших очільників.

Але то вже — тема іншого порядку.

...Можна лише позаздрити Львову, який відбув гідні світоча урочистості з нагоди його 150-ліття, патронувані Президентом України. Разом із тим ми в Українському форумі стояли і стоїмо на тому, і в цьому нас активно підтримує громадськість, що вшанування ювілянта в столиці вкрай необхідне, аби підкреслити всеукраїнську соборність свята. І не останньою чергою дати відсіч усім, хто замахується на сегментацію чи то пак фeдералізацію тіла держави.

Ми одностайно підтримуємо шляхетний замір громади встановити в Києві повноростий пам’ятник Іванові Яковичу і відкрити музей його імені. Ще одна обставина підвигла нас ініціювати цю учту.

Нові покоління франкознавців нерідко резонно закидають ученим “старої школи” педалювання переважно на революційному пафосі творчості Франка, звужуючи діпазон його зевсового голосу.

Однак ті ж критики впадають у ті ж такі крайнощі, подаючи його філософсько-соціальну й справді каменярьську поезію переважно як прибрану позу. Навіть у зболеному “Зів’ялому листі” шукають якусь гру.

Такий собі, бачте, лицедій про-

«ФРАНКО ЗВЕЛИЧИВ УКРАЇНУ, УКРАЇНА МАЄ ЗВЕЛИЧИТИ ФРАНКА»

2006 рік ЮНЕСКО проголосило роком Івана Франка. Великий Каменярь долає відстані й кордони, звертається крізь час до нас: хто живе на Землі сьогодні й хто житиме завтра. Його Слово зрозуміле кожному. Перед величчю його особистості схиляють голови можновладці й прості громадяни.

У 2006 році Франка вшановували Париж і Мінськ, Львів і Донецьк. Спадок Поета — надбання всього світу. Але саме нам, українцям, доля диктує бути хранителями творчої скарбниці славного земляка.

Тому рік Франка завершується саме в Києві. Ідея проведення урочистого вечора з нагоди 150-літнього ювілею Івана Яковича Франка в столиці України належить громадськості. 8 вересня 2006 року Громадсько-політичне об’єднання “Український форум” оприлюднило заяву “Франко звеличив Україну, Україна має звеличити Франка”, в якій наголошено, що пошанування такого велета повинне мати всеукраїнський, вседержавний рівень.

І ось за ініціативи та підтримки “Українського форуму” 19 січня відбувся урочистий вечір із нагоди 150-літнього ювілею Івана Яковича Франка в Національному академічному драматичному театрі його імені. В офіційній частині мали слово Б. Олійник, Т. Салига, Р. Франко, І. Дзубо, Д. Павличко. Пропонуємо увазі читачів виступ ініціатора урочистості Бориса Олійника. Доповідь Тараса Салиги читайте в наступному числі.

Видатні діячі культури на святі Івана Франка

вінційного театру. І вже й зовсім не до сміху, коли волелюбцеві, який ішов супроти кривди завжди з відкритим заборолем, “шиють” ледве не причетність до потаємних людей, сплутавши муляра з каменоломом, себто каменярем.

Будьмо обережні, шановні, з національними святинями! Як і кожна людина, він страждав і долав душевні муки та сум’яття, але у зм’ягчаннях за соціальне і національне визволення рідного народу Франко був неподужним монолітом:

Довго нас недоля жерла,
Досі нас наружа жре,
Та ми крикним: “Ще не вмерла,
Ще не вмерла і не вмере!”

І не треба огинатися: він був таки справжнім каменярем лівого крила, пробивавши дорогу крізь грані імперії до праведної будучини. І для нього “Каменярь” і “Вічний революціонер” такі ж природні, як поезія про кохання.

І не під ліберальною ковдрою снів про незалежну Україну, а

мужньо змагався за неї, закладаючи підвалини соборності. Він буквально рвався на східні кресли, глибинно відчуваючи Київ як осереддя грядущої держави.

... Колис Махатма Ганді мріяв, щоб Індією правили поети і філософи. Якщо б ми взяли цю модель, то ідеальним керманічем України, поза всяким сумнівом, був би Іван Франко. Та чого — був би, коли він є, оскільки став постійною величиною, на відміну від деяких тимчасовців, які намагаються правити нами, маючи запасні сідала по закордонню.

Якщо вони ще не находилися по своїх пустелях, то ми вже таки прийшли до свого суверенітету. І сьогодні, на Водохреще, єдине просимо у Івана Предтечі з Нагуєвичів: вихрешуй нас, Батьку, із козачків на істинних козаків — визволителів України від чужодів. На господарів своєї землі вихрешуй!

● Борис ОЛІЙНИК

ВИСТАВКИ

Усі маленькі митці, картини яких були представлені на виставці, відвідують Арт-студію художниці Катерини Сапожкової. Основна мета Арт-студії — за допомогою творчості покращити душевний стан дітей, а отже, — і позитивно вплинути на хід лікування. Адже онкохворі ді-

ЦІЛЮЩА СИЛА ТВОРЧОСТІ

Мистецтво має дивовижну силу. Воно викликає не тільки естетичне задоволення, пробуджує почуття і розум. Мистецтво також може підняти дух тяжкохворому, принести йому полегшення і радість творчості. Вплив позитивної енергетики образотворчого мистецтва відчули й діти з онкозахворюваннями. Виставка їхніх художніх робіт, організована за підтримки фонду “Сподіваюся і вірю”, нещодавно проходила в київській галереї “Грифон”.

ти роками перебувають у лікарні, майже не спілкуються із зовнішнім світом. Тож особливо важливо відволікти і підтримати дітей, пробудити в них бажання жити, наповнити їхнє життя цікавою діяльністю.

Заняття в Арт-студії проходять щотижнево вже майже рік у приміщенні Київського обласного онкодиспансеру. Керівник студії Катерина Сапожкова розповідає: “Коли я вперше йшла в обласну лікарню, дуже хвилювалася. Які ці діти, як із ними розмовляти і як з ними поводитися? Але у перші п’ять хвилин усі страхи щезли. Я побачила, що, звичайно, хвороба наклала на них свій відбиток, ці діти глибше відчують, оскільки проходять через

щоденні біль і страждання. Але, незважаючи ні на що, вони радіють кожному дню, сміються і жартують над своїми хворобами, вони просто чудові”.

Тепер на творчі заняття збирається до 15 маленьких художників. Їхні картини сповнені почуттями й переживаннями, вони дуже світлі за настроєм, у них живе тонке відчуття краси світу. Фантазія дітей втілює на папері гарні пейзажі, зворушливих тварин, фантастичних створінь, усміхнених людей. У дитячих творах немає відчаю: тут яскраво відчутні любов до життя й сподівання на краще.

● Катерина ТАРЧЕВСЬКА

Микола Лукаш

— Спочатку була пропозиція від директора видавництва Василя Клічка про перевидання “Декамерона” Боккаччо. Але я сказав, що копіювати немає сенсу, адже цей твір у перекладі Миколи Лукаша перевидавали вже шість разів. Микола Олексійович цим першим дніпровським виданням 1964 року був незадоволений. Насамперед редакторською правкою, яка була наближена до мовних стандартів шістдесятних років. Тому, обговорюючи “Декамерон” видання “Просвіти”, я запропонував повернутися до оригінального тексту Лукаша.

І це ще не всі достоїнства видання. Фактично у книзі укладено хронологію перекладів “Декамерона” українською мовою. Адже в нас цей твір побачив світ раніше, ніж у росіян. Правда, у дивний спосіб. Наш перший переклад з’явився з польської мови. Згодом у XIX столітті геніальний твір Боккаччо частково переклав львів’янин Михайло Подолінський. У 1929 році було здійснено чергову спробу. На жаль, також не з оригіналу. Хоч працювали там блискучі перекладачі...

— *Трохи дивно... Здається, що найправильніший, отже, найлегший шлях — це переклад з оригіналу...*

— Не володіли мовою оригіналу, бо мали справу з розмовним флорентійським діалектом XIV століття. Лукаш звернувся до тексту “Декамерона” свідомо. Українська мова в середині XX століття внаслідок історичних і демографічних катастроф втратила зв’язок із народним мовленням і відповідно, мисленням. Письменник вважав, що текст Боккаччо допоможе відродити українську мову. Йому було непростом: на білдо-сірому тлі українського перекладацтва вирізнявся яскравістю стилу. Це провокувало різні звинувачення. Закладали йому, що опрошує мову, нівелює, знущається...

— *Натомість навізували “античну” суворість?*

— Якраз її в “Декамероні” мало. Хоч сам по собі твір дуже строкатий. Це швидше антологія мовних стилів. Є зразки й античної риторики. Але, по-моєму, це найслабше, що є в Боккаччо... Принаймні для мене. Ця строкатість і багатостилевість найбільше захоплювала Лукаша.

— *Пане Леоніде, поява знаменитого перекладу Лукаша є власне історією самого майстра. Його розвитку, самовдосконалення...*

— Він почав перекладати ще школярем. У п’ятому класі перекладав із “Фауста” Гете “Пісню Гретхен за прядкою”. Старший і досвідченіший, намагався вдосконалити свій шкільний переклад. Потім зрозумів, що ця річ є завершеною. Так і ввійшла в літературу як остаточний варіант “Фауста”. Лукаш мав Божий дар. Плекав його і боявся розхлюпати. Значення творчості Лукаша можна порівняти хіба що зі значенням творчості Котляревського та його “Енеїди”.

Він ненавидів традиційну на той час перекладацьку мовну прак-

ДОЦІЛЬНІШЕ ВЖИВАТИ СЛОВО «ПЕРЕСОТВОРЕННЯ»...

У видавничому центрі “Просвіта” побачила світ нова книжка. Класика європейської літератури — “Декамерон” Боккаччо. Видання можна вважати унікальним. Через його ошатність, витриманий стиль та укладену хронологію перекладів “Декамерона” українською мовою.

Про достоїнства цього видання, про великого майстра Миколу Лукаша та його роль в українській літературі розповідає укладач і редактор нового “Декамерона” Леонід ЧЕРЕВАТЕНКО...

тику. І просто знущався з неї, вважаючи мертвою. Поезія тоді починає бриніти, коли доходить до серця. А перекладачів змушували діяти за радянськими стандартами. Анемічно і вихолощено... Тільки ж народ так не говорив, тому Лукаш так не перекладав. До речі, його також звинувачували у надмірній русифікації. Наприклад, закидали: навіщо використовувати слово “криша”? А Лукаш відповідав: чим російська “криша” гірша за німецький дах? Вважав, що це наша мова, а оскільки ми її колись позичили північному сусіду, отже, маємо цілковите право користуватися нею собі на втіху. Такі відповіді не всім подобалися. Вважалися хуліганськими. А тим часом у нього було таке відчуття і таке знання етимології, що міг би про кожне слово цілий роман розповісти.

У Миколи Олексійовича було кілька спроб перекласти “Декамерон”. Перший раз переклав цей твір книжною мовою XV—XVI століть. Він добре знав цю мову. Ще студентом працював в архівах для словника А. Кримського. За одну заповнену картку тоді платили одну копійку. На хліб із маслом треба, мабуть, було і сотню карток переписати... Але ж із яким багатством зіткнувся тоді студент Лукаш! Давня мова документів, доносів, наклепів, вироків... Особливо вражали українські дієслова...

— *Це ж було подвійне навантаження: вивчення народної мови середньовічної Італії та народної української...*

— Зауваження слушне. Адже ці мови мають багато спільного. Лукаш сам дивувався наскільки бували влучні фразеологічні збіги. Це свідчить про подібне осмислення життя тодішніх італійців та українців... Письменник повністю переклав “Декамерон” книжною мовою, а потім знищив. Вважав, що це помилковий шлях.

— *Можє, краще літературний експеримент? Ось як Ігор Костецький переклав сонети Шекспіра книжною мовою XV—XVI століття...*

— Але ж його не вчитасяш. Коли втрачається легкість сприйняття — втрачається відчуття природності. Бо те, що талановите, приємно вимовляти і не менш приємно запам’ятовувати. Відчуваєш, що зливаєшся зі стихією, з тим мовним космосом. Якщо ні — це буде щось схоже до запам’ятовування таблиці множення... Поезія — ширша, ніж чіткі закони арифметики.

Далі був другий переклад, який орієнтувався на працю великого ро-

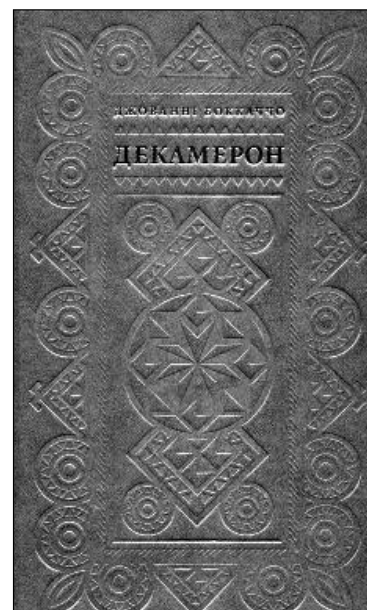
сійського дослідника Олександра Веселовського. У кінці XIX століття він блискуче переклав “Декамерон” сучасною російською мовою. Це був його перекладацький подвиг. Відоме листування Веселовського з Іваном Франком. В одному з листів Іван Якович висловлює бажання мати російський переклад Боккаччо. В архівах Франка цієї книги за редакцією Веселовського немає. І не могло бути. Тому що вона вийшла накладом лише у сто примірників. Цензура винесла вердикт, що це сороміцька література і до друку дозволила мінімум. Такий ось ханжеський погляд... Натомість сьогодні все навпаки: устами теперішнього головного редактора видавництва “Дніпро” Василя Шкляра все опосередковується до примітивних сексуальних пригод. А це ж великий європейський твір! У ньому представлені всі нюанси людського буття...

— *Отже, другий переклад Лукаша був стилістично близький до перекладу Веселовського...*

— Гадаю, на це його підштовхувала тодішня політична ситуація. Проте Лукаш знищив і цей варіант. Без жодних слідів. Нешадно. І взявся за третій, останній. У цей переклад він уклав увесь свій творчий досвід і потенціал. Микола Олексійович зрозумів, що на прикладі “Декамерона” можна продемонструвати багаті можливості рідної мови. По горизонталі й по вертикалі. З усіма її гранями історичних пластів: шармом Біблії та літопису, мелодикою проповіді, лаконізмом, класицизмом і навіть жаргоном XX століття... І по горизонталі — від Слобожанщини до Бойківщини, Лемківщини... Колосальний мовний експеримент. І мова ця жива: грає, переливається...

— *Маю до Вас трохи провокативне питання... Чи не загрожує такий мовний експеримент і демонстрація багатства української мови оригінальному тексту Боккаччо?*

— Така небезпека є, але не для Лукаша. Все залежить від таланту митця, його такту й освіченості. Літературний досвід таких відомих учених, як Григорій Кочур та Борис Тен, є інакшим. Вони намагалися повести читача в ту країну, в якій народився художній твір. Лукаш діяв навпаки. Він прагнув привести читача в Україну. Освіта у Миколи Олексійовича була колосальна. Мало хто міг із ним зрівнятися і тоді, й сьогодні. Звичайно, зовні його переклади — це велике нахабство й зухвальство. Але він не боявся: за його плечима була глибинна мовна практика великого народу. Лукаш

як ніхто був озброєний... Характеризуючи його творчість, доцільніше було б уживати слово “пересотворення”... Так я гадаю...

— *Окрім усього, Микола Лукаш вочевидь відчував велику відповідальність за слово...*

— Це вже буде певні... Те, що ми б вважали досконалим, він викидав. Якось читав мені строфи з “П’яного корабля” Рембо. Але він його не записав, а я не запам’ятав... І немає цього перекладу. Скромний у житті, Лукаш знав собі ціну. Якось розгнівався і вигукнув: “Який я вам перекладач? Думаєте, пишу гірші вірші, ніж Драч, Вінграновський чи Ліна?”. Сьогодні важливо осмислити все те, що він подарував нам. А це, даруйте, цілий корпус європейської літератури. Микола Олексійович свідомо перекладав тільки ті шедеври, яких в українській літературі ще не було. Цікавився він і східною культурою. У той час вийшов російський переклад японської поезії Вері Маркової. Цікавий... Але Миколу Олексійовича не задовольняла його книжність... Ніхто ж достеменно не знає, як перекладати японську поезію. Адже у них знакова система, а у нас фонетична. Лукаш намагався відтворити японську засобами української мови. І тому в його перекладах виникає внутрішня рима, якої, вочевидь, немає у японській поезії. І дуже багато образів української народної поезії. Можемо сперечатися з такою перекладацькою практикою, але відкинути не маємо права...

— *У “Дніпрі” також вийшов переклад “Фауста” Гете...*

— Лукаш мав друзів у видавництві. Інакше не вийшов би ні Боккаччо, ні Гете. “Фауста” Лукаш завершив під час німецької окупації. Вочевидь, у такий спосіб рятувався від нудьги і гнітючого пригнічення... А відшліфонував уже після війни. Переклад потрапив до Рильського. Максим Тадейович не вважав себе знавцем німецької мови, щоб фавоно оцінити “Фауста”, і передав рукопис Леоніду Первомайському. Леонід Соломонович тримав його три роки і не написав жодної рецензії. Лукаш поїхав до нього в Ірпінь... Позналилися. Первомайський визнав, що це талановитий переклад, але він є противником такої мовної практики. Сказав, що рецензію написав, але не хотів би давати, бо вона негативна і зупинить появу книги. Тобто Первомайський ще не був готовий до тих відкриттів, які зробив Лукаш...

У 1955 році завдяки Максиму

Рильському та Олександру Білецькому, який написав блискучу передмову, “Фауст” у перекладі Лукаша вийшов. Свою рецензію Первомайський опублікував уже в шістдесяті роки у книжці “Творчий будень”. Вважаю, неправильно стверджувати, що він нашкодив Лукашеві. Просто це були люди з різним літературним досвідом. Але я більше скажу: Франсуа Війон у перекладах Первомайського є таким, наче його переклав Лукаш! Геніальний переклад. Первомайський із часом не тільки оцінив талант Лукаша, а й перейнявся його стилем. Література — це все-таки школа, в якій усі навчаються один в одного. Треба тільки, незважаючи на вік, не соромитися учитися...

Я вже згадував про перше видання “Декамерона” у видавництві “Дніпро” і те, що Микола Олексійович був ним невдоволений. Попри все вважаю: якби не це видання 1964 року, то не мали б ми “Берестечка” і “Марусі Чурай” Ліни Костенко. Не було б Валерія Шевчука і Євгена Гуцала. Не було б інших українських письменників. Лукаш вплинув не тільки на перекладацький цех, а й на оригінальну літературу. Він нам показав стежки, якими ще можна ходити. Ми любимо жалітися, що вже все вигоптане і всі літературні засоби використані. Ні, ще багато рослин на цих луках збереглося. Розгорніть “Декамерон” на будь-якій сторінці і ви знайдете для себе слова, про які вже й забули...

— *Великий майстер залишає після себе велику спадщину... Яка доля спадщини Миколи Лукаша?*

— Частково розпорошена і знищена. Частково потрапила не в ті руки. Після смерті Миколи Олексійовича 1988 року створили комісію з його спадщини. До 1997 року вважалося, що ця комісія існує. Потім виявилось, що вона практично не діє. Почали шукати, хто б її очолив... Звернулися до кількох провідних літераторів, але ніхто не погодився. Випало мені. Сьогодні в комісії зібралися колишні соратники великого майстра. Нам пощастило видати “Фразеологію перекладів Миколи Лукаша”. Книжка миттєво розійшлася. Було перевидання. Потім видали “Шпигачки”, куди увійшли епіграми, хохми, жарти. Ось наразі “Декамерон”. На черзі збірка поезій, присвячених Лукашеві. Їх близько 120 — Драча, Павличка, Білоуса, Вишеславського... Вони ж усі його знали. Готується також книга спогадів про Миколу Лукаша. Їх понад три... Ілюстративним матеріалом і дослідженням його родоводу — величезна книженція. Не плебей він був, цей Микола Олексійович... Такий начебто простакуватий зовні... Маю на увазі духовних плебейів. Він із воєнної касты — козацької. У його родоводі були генерали та інші достойники. Життєствердні й талановиті, вони вибивалися в люди за будь-яких історичних катаклізмів. Лукаш пишався своїми предками. Він добре знав історію рідної Крелевеччини. Книжки у крелевечській бібліотеці з помітками Миколи Зерова тримав у руках школяр Микола Лукаш... А ми дивуємося: звідки воно все взялося у того провінціала...

— *Мені здавалося, що із Зеровим вони антиподи...*

— Зовні. Але це був його вчитель. І один із улюблених поетів. Якщо уважно перечитати Лукашеві переклади сонетів Верлена, то помітимо зеровську школу. Добірна лексика, карбований стиль... Так що не треба вилучати Зерова із Лукаша.

Цей дивовижний організм вбирав цілий світ. І легковажний жарт, і фразу високого патосу. Таку — що карбує хоч на міді... Все, як у нашому житті, багатопроявному...

• Спілкувалася
Уляна ГЛІБЧУК

На рідній Крелевеччині

“Слово Просвіти” й надалі знайомитиме своїх читачів з українським життям в усьому розмаїтті виявів, не оминаючи найгостріших проблем. Для гідного людського життя одинаково важливо знати, як зберегти моральне здоров’я душі й фізичну міць тіла, як очистити наше природне й соціальне середовище, як відродити наше традиційне господарство й покращити наш добробут, як досягти суспільного солідаризму в національному державотворенні. Саме системна просвітня інформація допомагає людям в хаосі сьогодення зорієнтуватися на істинній й непроминущій вартості. Про все необхідно говорити людям правдиво, аби ясність думки кожного забезпечила наше спільне самостійне життя й діяння — нашу реальну самостійність. Тоді ніхто не посягатиме на ресурси нашої землі, а замість ефемерно-формальних запроваджень “Року села” чи “Року книги” реально зростатиме з року в рік якість нашого соціального життя в духовному й матеріальному вимірах.

— Справді, вкотре на порядку денному гостро постало питання про землю. Але зауважте — питання про землю, а не про селянина, не про землю й село. Ніби тих людей, що в ньому сьогодні ще гарують і будують, немає. І про які гучні підсумки “Року села”, переможні релікції може бути мова, коли замість бравурних мелодій упору слухати жалобний марш. А лише століття тому Україну знали на всіх континентах як світову житницю. Сьогодні ж у цій країні чухають потилицю й бідаються, чи вистачить (!) зерна до нового врожаю. Це жак! Що діється з нацією, яка маючи найродючішу землю, чудові умови для забезпечення продовольством як мінімум півмільярда населення, у загалі своєму бідує?!

Зрештою, відповідь на поверхні й передусім у тому, що впродовж багатьох, особливо останніх, десятиліть в Україні селянин так і не став повноправним господарем на землі. І це першопричина нинішніх проблем із продовольством, високого рівня бідності в нашому суспільстві. Згадаймо, після 90-х років дорога фермерського руху, як і соціальних реформ на селі, — це самі тернії. Ліві політичні сили й ліберальні (останні трансформувалися в олігархічні клани) поставили собі за мету: не дати селянинові землі. Особливо тепер, коли вона набрала ознак товару, розпайована, коли роздано сертифікати. Адже нині майже 90 % селян отримали державні акти на право володіння землею. Отже, треба відібрати таке право, як це відбулося у “великій приватизації”, зокрема з паюванням сільськогосподарських підприємств, переробних, агросервісних структур на рівні районів. Насправді ця інфраструктура вже не існує. Залишився ще головний чинник — земля. І в бажанні відібрати її в українського селянина об’єдналися ліві з олігархами, що вже й не дивно. Ситуація сьогодні дуже складна, зважаючи на політичну невизначеність, спроби конституційних змін, узурпації влади. Який устрій врешті-решт обере Україна, це теж залежатиме від розв’язання земельної проблеми.

Багато наших сусідів з усіх боків, навіть і північний (хоч там теж добра не чекай у цьому плані), питання більш-менш врегулювали, зокрема Прибалтійські республіки, Румунія, Болгарія, Польща. В Україні був шанс дати селянинові землю, гарантувати економічну, соціальну стабільність, у кінцевому підсумку бачити перспективи розвитку села. На жаль, ліві сили після 90-х років зробили все можливе, щоб цього не сталося. Реформи відбувалися за відомою тезою: крок уперед — два назад, із відсутністю політичної волі й комплексного розв’язання цієї проблеми, без законодавчого забезпечення. Вистрілювали укази одного президента, потім другого, які не передбачали дієвих наслідків від запровадження того чи іншого механізму. Пригадайте, як Верховна Рада з комуністичною більшістю блокувала все, що було пов’язано з землею. Так у 2001 році в нас народився “кастрований”, інакше не назвеш, Земельний кодекс. У тих умовах, зрештою, він іншим і не міг бути. І далі — знову зволікання,

ігнорування, бо не було бажання формувати прозорі правові норми. До речі, у Земельному кодексі чітко записано: протягом шести місяців після його прийняття в парламенті сформувати законодавчу базу. А це 36 законів, згідно з переліком у прикінцевих положеннях.

Фермерський рух і Партія відродження села давно наполягали на їхньому прийнятті, щоб розв’язати цей вузол. Але жоден уряд не спромігся ці законопроекти внести, а Верховна Рада задо-

— Загроза така є, а щодо української влади, то, по правді, ми ще її справжньої й не мали. Відомо, фундаментом держави є її земельні ресурси. Треба завжди пам’ятати: хто володіє землею, у того й влада. А щодо беззаконня, яке чиниться повсюдно й зокрема в земельних питаннях, треба обов’язково назвати ще один супутній чинник. Це відсутність інформованості суспільства, зокрема селянства щодо нинішньої ситуації. Відверто скажу, що ця темрява й неіформованість дуже вигідні олігархії, а відтак судді ігнорують навіть існуючі правові норми й чинять в інтересах грошових мішків (і не лише у спо-рах стосовно землі), партійні депутати лобіюють інтереси кланів, і цей перелік можна продовжувати. Візьмімо питання державної підтримки села, звичайно, не цієї, що є, коли підтримуються тільки латифундії. Відверто кажучи, селяни й не знають, що вона існує, бо гроші курсують “своїми” маршрутами! Безконтрольність і вседозволеність породжують цинізм рішень адміністративного, політичного, господарського характеру.

— Нинішній цинізм переходить усякі межі. Ви, певно, чули подібні твердження: якщо вимре українське

село. По-друге, чи стане Державний комітет із земельних ресурсів однією з перших скрипок у державному оркестрі? Аналогічний орган відігравав дуже важливу роль як інструмент державної політики у століпінській реформі. Нині Держкомзем усунуто від вирішення важливих питань унаслідок так званої реформи, а підпорядкування Міністерству екології позбавило його основних функціональних можливостей і ослабило контрольні функції. Безумовно, в державі необхідний самостійний орган реалізації земельної політики. На цьому наполягав Комітет із питань аграрної політики і земельних відносин Верховної Ради четвертого скликання, який я очолював.

— Іване Федоровичу, що небезпечніше у цій ситуації: “наркоз” чи “голий” закон?

— Одне й друге таїть у собі трагічну небезпеку для українського

ІВАН ТОМИЧ: «НЕ МОЖЕ БУТИ ДЕРЖАВИ БЕЗ СЕЛА...»

Іван Федорович ТОМИЧ — кандидат сільськогосподарських наук, голова Комітету з питань аграрної політики й земельних відносин ВР України IV скликання, президент Асоціації фермерів і приватних землевласників України, голова Партії відродження села. Народився на Косівщині (Івано-Франківська область), здобув агрономічну освіту, працював бригадиром, агрономом, головою колгоспу. З 1988 р. — фермер, із 1992 р. — віце-президент Асоціації фермерських господарств, у 1994 р. організував фермерський кооператив “Ратай”.

Розмова нашого кореспондента з Іваном Федоровичем про найболючіше питання нинішнього українського життя — землю.

вольнилася такими діями урядовців, щоб у свою чергу не проголосити селянина землевласником, господарем. На жаль, такого бажання не було раніше, не виявляється воно і в нинішній Верховній Раді. Окрім мораторію, інших законопроектів стосовно землі не внесено до порядку денного.

— Іване Федоровичу, хіба нинішнє перетягування каната (дозволити купівлю-продаж землі чи не дозволити) це не продовження тієї гри, про яку Ви говорите? Реалії справді жахливі: інфраструктура знищена, села злинюються, присмерклими темпами, продовольства власного не вистачає, аби прогодувати населення, а влада задурманює людей реформами, декларативними кампаніями на кшталт “Року села”, і водночас тихою сапою прибирає до рук землю, хоча ринку ще її немає.

— На жаль, це так. Олігархічні клани вже без будь-яких застережень, як у звіринці, кровожерливо шматують головний ресурс держави. Поблизу великих міст, і зокрема столиці, в радіусі 80—100 кілометрів вони прибрали різними шляхами і схемами немалі земельні ділянки. Подібне сталося з особливо цінними й природоохоронними землями на узбережжі Чорного моря, у Карпатах, уздовж Дніпра й інших водних артерій. Структури, що їх контролюють клани, і далі вершать свою чорну справу. Верховна Рада й уряди, не виконуючи зобов’язань перед виборцями, свідомо призвели до такого стану.

— А чи не закладаються отак послідовно підвалини ситуації, що ми прокинемося одного ранку, а за поріг ніяк вийти, бо земля вже не наша й влада не українська...

село — нічого страшного не стається, аби для обробітку землі завеземо азійців.

— Звичайно, за сучасних технологій троє людей зможуть обробляти 10 тисяч гектарів землі, коли в природних нормальних умовах на таких площах задіявалося від 2 до 3 тисяч селян. Але не треба себе тішити, що столиці й великі міста ростуть, а без села можна обійтися. Не може бути держави без села, бо це її душа і серце. Якщо немає села, то й перспективи в такій державі немає.

— Якє Ваше бачення одного з останніх конфліктів Верховної Ради й Президента України щодо мораторію на ринок землі?

— Зіткнулися дві тенденції: швидкого запровадження ринку землі та його відтермінування. Відтермінування купівлі-продажу землі — вимушений крок і він правильний. Але це нагадує черговий наркоз для важкохворого і не дає відповіді, що далі робити на користь суспільства й українського селянина. У найближчі місяці побачимо: чи справді у Верховній Раді знайдуться сили, аби прийняти відповідні закони, а в уряді — інституційні інструменти для забезпечення системної реалізації земельної політики, контрольованої відповідальною владою.

Дуже багато сумнівів із цього приводу. І основний — як антикризова коаліція у складі соціалістів, комуністів і регіоналів зможе формувати єдину аграрну політику, яка відповідала б інтересам українського селянства? Ідеологічні розбіжності серед них є принциповими, і подолати їх через законодавчі акти, мені здається, буде дуже важ-

село. Сьогодні питання постає глибше, ніж продаж чи заборона продажу землі. Навіть якщо ми сформуємо нормальну законодавчу базу, систему державних структур, які діятимуть у цій сфері прозоро й відкрито, то це не означає, що село одразу стане на ноги. Сьогодні земельна проблема — це лише налив на поверхні, але ж тяжкохворий весь організм. І якщо не буде кардинальних змін у розв’язанні проблем села, то воно загине. Адже Україна вже не має ні свого трактора, ні свого комбайна, металобрухт збираємо з цілого світу. Соціальна інфраструктура в занепаді, до окремих сіл хіба на тракторі або в човні доберешся. На 90 % зруйнована матеріально-технічна база, кадри втрачені, молоді немає. У село повертається працювати тільки один із 100 випускників вищих і середніх навчальних закладів. Особисті приватні сільські господарства цілеспрямовано знищують, а вони ж дають дві третини сільськогосподарської продукції. Нині вони виробляють картоплі понад 98 %, овочів — 89 %, тваринницької продукції у межах 80 %. А знищують їх насамперед ціновою політикою. Які підходи мафії? Ось під виглядом якості молока (хоч до цього продукту завжди було серйозне ставлення) у великих товаровиробників беруть літр молока за 1 гривню 20 копійок, а особистому селянському господарству платять 40–50 копійок. Хіба ж така цінова політика спрямована на інтенсивний розвиток господарств?! А корівка в селі в усі часи, а тепер тим паче, є годувальницею й забезпечує певною мірою родинний бюджет. Ще й діткам уранці й уве-

чері молочко свіже на столі. А тепер немає змоги, непосильно її утримувати, бо за молоко дають копійки, а корми вартують і грошей, і сили. І ось 4 мільйони наших співвітчизників, які мають 80% доходів завдяки корівчині, перед єдиним вибором — тільки збувати її.

Ось до цього системно і свідомо йшли і ліві, і олігархи. На основі знищення економіки села і відповідної цінової політики деvaluється справжня вартість землі. За таких обставин нині можна прогнозувати, що ціна землі буде у 100 разів менша від реальної. Ймовірна вартість у середньому за гектар 1000—1500 гривень, коли реальна ціна набагато вища. Європа вже давно сформувала цінову політику, там вартість за гектар землі сільськогосподарського використання складає від 20 до 50 тисяч євро. Погодьтеся, що українським землям, особливо чорноземам, по суті, немає рівних у Європі. І порівняйте ціни: півтори тисячі гривень і 50 тисяч євро!

— Але й за таких цін колишні сільські діти, що вже стали міщанами, змушують своїх батьків збувати землю...

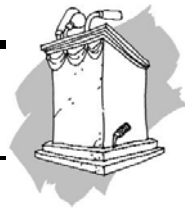
— Звісно, якби державна політика була чітка й прозора, а сільське господарство не розвалене, то реальний покупець сформувався б у самому селі. Адже зрозуміло, що не всім пенсіонерам потрібен земельний пай, і не всі будуть на гектарах вести господарство. Та рагізм у тому, що нині, коли ще не законено ринку землі, а вже з Києва, а частково й з-поза України правляють землеволодіннями по-купця у сільській місцевості дасть можливість багатіям швидко й за безцінь скупити землю, що врешті призведе до знищення села.

Як складеться ситуація на кінець 2007 року, не прогнозуватиму, хоч у позитив слабко віряться. Але я переконаний в іншому: далі вже відступати нікуди! Партія відродження села та Асоціація фермерів і приватних землевласників готуються до своїх чергових з’їздів. Плануємо 26 лютого Всеукраїнське обговорення питання земельної реформи та її перспектив. І проведемо його не з чиновницькою раттю, а з простими селянами, головами сільських рад, сільськогосподарських підприємств, пайовиками, щоб виробити своє бачення й запропонувати свої шляхи для врегулювання ситуації. Якщо Верховна Рада не прийме земельних законів, будемо вдаватися до різних заходів і протестних акцій, зокрема блокування роботи Верховної Ради, Кабінету Міністрів тощо. Іншого шляху немає, бо всі, хто працює на землі, можуть просто позбутися її.

— Іване Федоровичу, усі селяни під Верховну Раду не придуть. Як сьогодні-завтра їм чинити, щоб не позбутися землі?

— Є паї, треба виготовити державні акти на право володіння землею, хто їх ще не має. За будь-яких обставин, навіть коли ринок землі працюватиме, не спішити продавати її. Треба уважно підходити до оформлення документів, бо якщо запрашає ринок, буде безліч махінацій. Селянська розважливості необхідна і стосовно реального оцінювання своєї землі, бо навіть протягом року ціна на землю змінюватиметься у бік зростання, думаю, в кілька разів. Хто поспішить продавати, безперечно, програє. Ціна оренди теж має зрости, і орендарі повинні поводитися значно коректніше. Якщо можна мати 300–400 гривень із гектара за оренду, то який сенс продавати той гектар за тисячу. Отож думайте, люди добрі!

Вів розмову
Петро КУЛІНЕЦЬ

ХРОНОГРАФ

Рубрику веде доктор
історичних наук, професор
Юрій ШАПОВАЛ

«ІМ ПОТРІБНО БУЛО РОЗІРВАТИ МЕНЕ»

У Києві на проспекті Перемоги, 2, під килимком біля дверей до його квартири завжди можна було знайти ключ. І його друзі (а може, й вороги) завжди могли потрапити до його житла.

А ще він завжди захоплювався людьми, чи не кожного оголошуючи геніальним. Російська поетеса Белла Ахмадуліна сказала про нього: "...Його провина полягала в тому, що він був вільний".

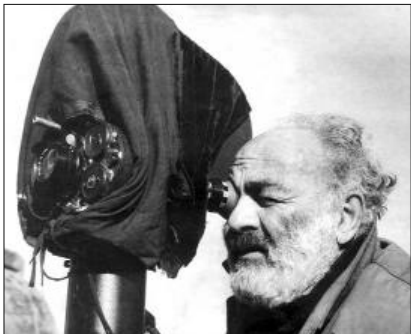
Киянин, про якого я згадав, — це Сергій Параджанов, кінорежисер, сценарист, художник. Нині над входом до його будинку є меморіальна дошка. Мені вона нагадує не лише про Параджанова, а й про той рівень свободи, який створила ця людина за умов совєтської НЕСВОБОДИ і який ми не повинні втрачати ніколи.

17 грудня 1973 року Параджанова заарештували за обвинуваченням у гомосексуалізмі й у спекуляції. Друге обвинувачення невдовзі відпало, а ось за першим він отримав 5 років виправно-трудових таборів. Відбув у них 4 роки, оскільки його звільнили раніше завдяки клопотанню французького письменника Луї Арагона, а також Елема Клімова, Володимира Висоцького, Андрія Тарковського, Юрія Нікуліна.

Про сексуальний комплекс Параджанова було відомо. Він якось навіть зізнався одному кінорежисерові, що сидів за це ще у 1948 році. Однак на початку 1970-х років, коли в Україні розпочалися масові гоніння української інтелігенції, "справа Параджанова" була чимось більшим, ніж це офіційно представили.

"Ім потрібно було розірвати мене і викорчувати з Кис-ва, що і сталося", — це оцінка самого Параджанова. І вона абсолютно точна. В атмосфері тотального доносителства, інтриг і придушення будь-якого думання, крім офіційного, Параджанов насправді був "зайвою людиною", як сказав би класик. Пароль свободи, людина-свято, безмежний фантазер, невичерпний імпровізатор, він не вкладався в жодні соцреалістичні канони.

І був Параджанов, на мою думку, саме таким тому, що був східною людиною у найкращому розумінні цього поняття. Себто людиною, для якої свобода понад усе.

Він народився у Тбілісі в січні 1924 року, киянином став у 1949-му. Був асистентом режисера на Київській кіностудії імені Довженка, де працював до 1960 року. Потім був режисером на студіях "Арменфільм" і "Грузія-фільм". У 1952 році Параджанов закінчив режисерський факультет Всесоюзного державного інституту кінематографії у Москві, де вчився у майстерні Ігоря Савченка.

Він відзняв кілька стрічок, але на момент арешту було відзнято найголовнішу з них — "Тіні забутих предків". Параджанов поставив її за твором Михайла Коцюбинського. Візуальне багатство, ювелірність кадру, майстерна точність у доборі акторів, і навіть те, що Параджанов трохи ніби дистанціювався від самого літературного оригіналу — все це принесло фільму не просто успіх, а всесвітнє визнання.

Фільм, що демонструвався на екранах світу під назвою "Червоні коні", отримав 28 міжнародних нагород. Причому жодну з них не отримував сам Параджанов, оскільки був "невизнаний", його не випускали за кордон. Натомість Параджанов отримав 19 стягнень, виключення зі Спілки кінематографістів. Його добивали як символ "несовєтського" мистецтва.

Змушений виїхати з України, яку любив, Параджанов повернувся в місто свого дитинства. Він мешкав у Тбілісі, в 1988-му поставив останній свій фільм "Ашик-Кериб", із життя пішов у липні 1990 року. А в 1991-му йому присудили Державну премію України імені Т. Шевченка. 1999 рік ЮНЕСКО оголосила роком Параджанова. Не нарікаймо, що сталося це запізно. Добре, що хоч узгалі не забули.

"Моя провина, напевно, в тому, що я народився. Побачив хмару. Красиву матір. Гори. Собор. Гру веселки. І все — з балкона дитинства. І за все треба платити..."

В ОБОРОНУ СОБОРНОСТІ І ДЕРЖАВНОСТІ ЗВЕРНЕННЯ

Всеукраїнської Народної Ради національно-державницьких партій і громадських організацій "Захистимо Україну"
до Президента України Віктора Ющенка, Прем'єр-міністра України Віктора Януковича, Голови Верховної Ради України Олександра Мороза

Закінчення. Початок на с. 1

Україну ділили окупанти, зайди й чужинці. Загроза цілісності й існуванню української державності йшла від зрадницької влади чи від окупації України сусідніми державами. Всеукраїнська Народна Рада вимагає: скасувати Постанову Кабінету Міністрів України від 12.09.2002 року № 1367 щодо знищення у паспорті графі про національність. Відмінити Указ Президента України "Про День захисника Вітчизни" і запровадити 14 жовтня "День українського війська". Визнання Президентом та Верховною Радою України воєнків УНР, УСС, УПА, шістдесятників борцями за незалежність

України й присвоєння звання героїв України Р. Шухевичу та С. Бандері.

Ми наголошуємо на тому, що Основним Законом нашої держави є Конституція України.

Ми вважаємо, що суспільство справді потребує внесення змін до чинної Конституції. Однак метою політичної реформи повинна бути гармонізація діяльності гілок влади у державі.

Це мусить бути зроблено не на догоду тій чи іншій політичній силі, а виходячи з інтересів української держави і українського народу.

Ми вимагаємо неухильного дотримання Конституції України і суворого покарання порушників чинного законодавства.

Ми вимагаємо від української влади рішучих і послідовних дій, спрямованих на захист національних інте-

Дмитро Павличко, Анатолій Погрібний, Павло Мовчан, Лесь Танюк, Іван Драч проводять "круглий стіл" в Українському домі

ресів, подолання негативних тенденцій у соціальній сфері внаслідок необґрунтованого підвищення тарифів на житлово-комунальні послуги за тих же зарплат і пенсій та стрімкого зростання цін, спрямування зусиль на боротьбу зі злочинністю і корупцією, на захист економічних та соціальних прав, на духовне відродження української нації та її консолідацію. Час припинити будь-які спекуляції навколо мовного питання, у-

вердити державність української мови в усій державі, подолання інформаційної та культурної експансії з боку інших держав.

Ми, представники Всеукраїнської Народної Ради національно-державницьких партій і громадських організацій "Захистимо Україну" заявляємо, що будемо вживати всіх заходів задля збереження цілісності й незалежності Української держави!

Закликаємо до єдності та спільних дій блок "Наша Україна", БЮТ та інші національно-демократичні партії та блоки і нагадуємо про їхню персональну відповідальність перед Україною.

Шановні керівники України, ми закликаємо Вас бути відповідальними і гідними тієї високої місії, яку поклав на Вас український народ — будувати сильну, економічно й духовно незалежну європейську державу.

Захистимо право України на життя у цивілізованому світі!

Оргкомітет

Фото О. Литвиненка

Фото О. Литвиненка

Мітинг на Софійському майдані. Веде Павло Мовчан. Виступає Юрій Костенко

МИ — ЄДИНИЙ НАРОД, МИ — УКРАЇНЦІ!

22 січня у Сімферополі відбулися урочистості з відзначення Дня Злуки. Уранці до пам'ятника Тарасові Шевченку квіти поклали керівники Ради Міністрів і Верховної Ради Криму. Удень вклонилися до Тараса прийшли члени патріотичних партій, громадських організацій: Народного руху України, Української народної партії, Народної Ради Криму, Всеукраїнського товариства "Просвіта" імені Тараса Шевченка, Конгресу українських націоналістів, УРП "Собор" та інших. Було багато молоді — студентів вищих навчальних закладів, коледжів, шкіл. У повному складі були працівники Представництва Президента України в АРК. Урочистий мітинг відкрив молитвою за Україну отець Віктор, священник Української Православної Церкви Київського патріархату. Промовці говорили, що, на жаль, історія мало чого навчила українців. Наводилися історичні паралелі.

Перед нами зараз стоять фактично ті самі проблеми, що й 88 років тому: нагальна потреба заради єдності України зупинити безмежну захлапність багатьох так званих представників "еліти" й чвари дрібних, ні на що не здатних "вождів".

Кримчани нарешті почали розуміти, що їх укотре зухвало ошукали. Партія регіонів, яка обіцяла "покращання життя вже сьогодні", разом зі спільниками по коаліції обібрала народ до нитки новими тарифами на житлово-комунальні послуги.

Саме для забезпечення прав кримчан на людське життя, на освіту рідною мовою представники патріотичних партій і громадських організацій наприкінці 2006 року створили Народну Раду Криму.

• **Сергій САВЧЕНКО**, голова Всеукраїнського товариства "Просвіта" імені Тараса Шевченка

БУТИ ПАТРІОТАМИ

Сімнадцять років тому на ознаменування Дня Соборності України з ініціативи Народного руху України та інших національно-демократичних організацій була проведена масова патріотична акція — живий "Ланцюг єднання", що простягався по шосейній трасі від Києва до Львова і далі до Івано-Франківська.

Здавалося б, такий промовистий факт не залишає питань і сумнівів: Україна єдина.

Та й донині, на жаль, з'ясовуємо, що це за дата — День Соборності України. І ще довго з'ясовуватимемо, якщо на телебаченні можлива така постановка питання: "Чи об'єднується Україна?" ("5 канал", 16.01.07). Вважаю це питання некоректним, бо Україна вже об'єднана. Треба лише зрозуміти це насамперед владомощам і налагоджувати суспільство на єдність і злагоду. А якщо так налагоджувати, як віце-прем'єр-міністр із гуманітарних питань пан Табачник у статті "Созидание государства" ("Экономические известия", 5.12.06), то виникає підозра, що нинішня квазі-еліта працює на розкол України.

Ну просто переспівує думку названих вище осіб іллічівцев Г. Петренко в статті "О родном языке и хлебе насущном" ("Черноморский маяк", 21.12.06). Сучасна українська мова — зовсім не українська, виявляється, а "суржик, офіційно утверджений в міністерських кабінетах", "западноукраїнський язык", який "режет слух" автору. Тут же загадковий Петренко звертається до Партії регіонів із вимогою "разрешить языковую проблему".

То що нам робити? Ставати всім національно свідомими, патріотами.

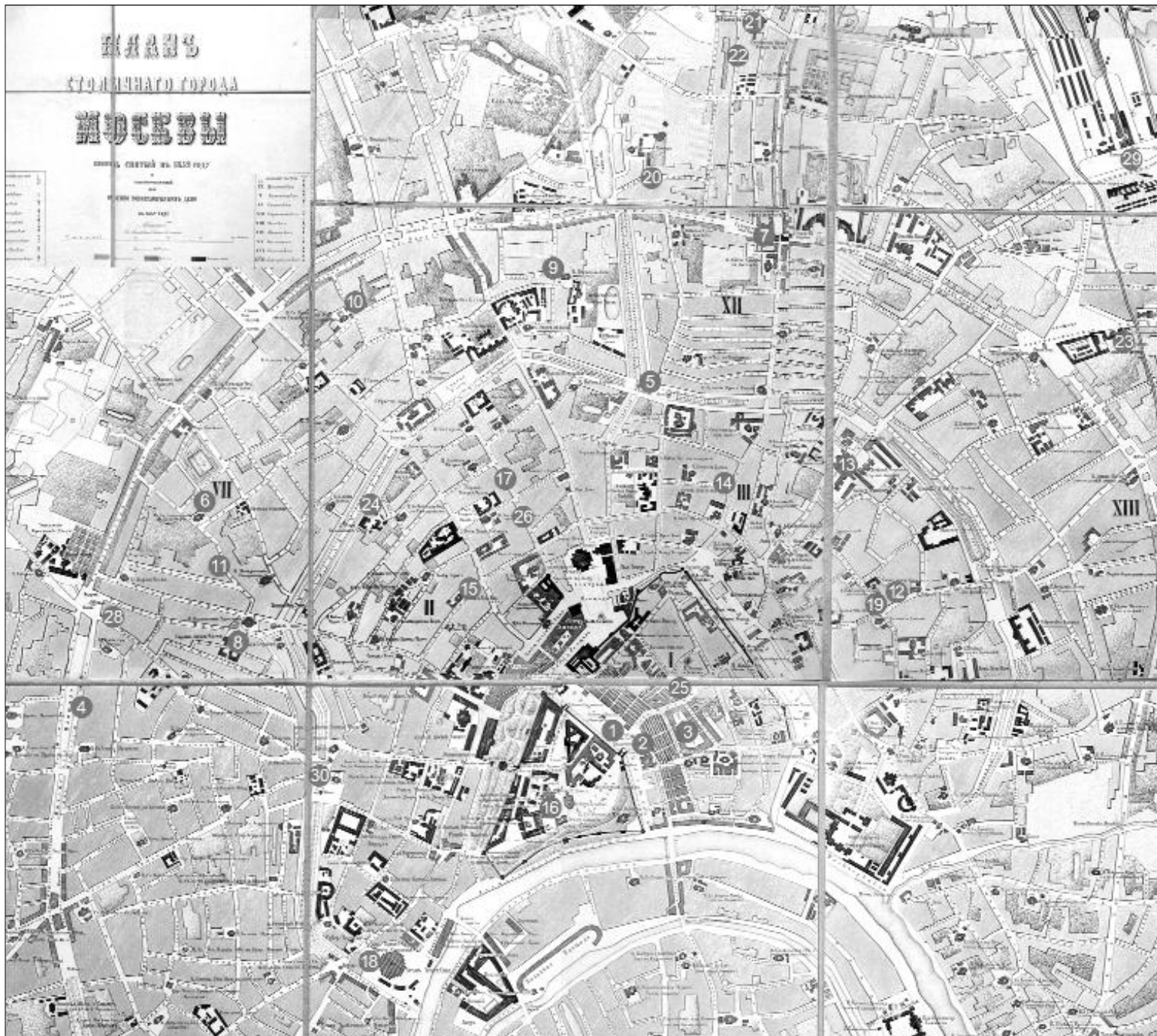
• **Валентина СИДОРУК**, голова об'єднання ВУТ "Просвіта" імені Т. Шевченка, м. Іллічівськ Одеської обл.

КАРТА ПЕРЕБУВАННЯ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА В МОСКВІ

Доктор історичних наук, генеральний директор Культурного центру України в Москві Володимир МЕЛЬНИЧЕНКО передав до московського видавництва "ОЛМА-ПРЕСС" велику монографію "Тарас Шевченко: "Моє перебування в Москві", яка невдовзі вийде в російській столиці українською мовою(!). Учений встановив адреси, які відвідав поет у місті, з науковою точністю і художньою теплою передав атмосферу тих часів, обґрунтовано населив Шевченкове оточення в Москві відомими інтелектуалами, діячами культури та науки, глибоко розкрив дружбу й московські зустрічі Тараса Шевченка з Михайлом Щепкіним, Осипом Бодянським, Михайлом Максимовичем. Книжка В. Мельниченка переконливо свідчить, що й досі не вичерпана можливість серйозного внеску в сучасне шевченкознавство.

Значна заслуга автора — створення (уперше в історії дослідження біографії національного генія) карти перебування Тараса Шевченка в Москві. За словами Володимира Мельниченка, цю ідею підказав йому в березні 2003 року академік Микола Жулинський. Із дозволу автора ми перші друкуємо карту з його короткими поясненнями.

Дорогі читачі!

Перед вами рідкісна карта Москви, знята 1859 року, тобто в шевченківські часи. На ній автор уперше позначив цифрами місцевості, окремі місця, будинки та споруди Москви, які Тарас Шевченко відвідав чи оглянув у 1844—1845 і 1858 роках. Стосовно лютого 1844 та березня—квітня 1845 років, коли поет недовго перебував у Москві, в його листах і щоденнику знаходимо лише короткі згадки про деякі з них:

1. Красна площа; 2. Храм Василя Блаженного; 3. Гостинний двір; 4. Вулиця Новинський вал (у Шевченка — "під Новинським"); 5. Трубна площа (у Шевченка — "Труба"); 6. Козиха — район міста в Арбатській дільниці; 7. Сухарева вежа.

Крім того, в 1844—1845 роках Тарас Шевченко:

8. Напевне, бував у Осипа Бодянського, який мешкав тоді в Арбатській дільниці в приході церкви Старого (Великого) Вознесіння в Столовому провулку навпроти Арбатської поліцейської дільниці в будинку московської міщанки Олени Діц (не зберігся).

9. Напевне, бував у Михайла Щепкіна, який мешкав тоді в Сре́тенській дільниці у Великому Спаському провулку (тепер — Великий Каретний провулок). Будинку не зберігся.

Шодо 1858 року (10—26 березня), то встановлено практично всі адреси Шевченкових відвідин і мар-

шрутів у Москві, зафіксовані в його щоденнику. Це має такий вигляд:

10. 11 березня.

Тарас Шевченко, який напередодні ввечері прибув у Москву, знайшов помешкання Михайла Щепкіна "біля старого Пимена в будинку Щепотьєвої та й у нього оселився". Щепкін жив тоді в Сре́тенській дільниці в приході церкви Старого Пимена у Воротниковському провулку в будинку поручиці Щепотьєвої (не зберігся).

11. 17 березня.

Тарас Шевченко відвідав увечері "давно не баченого друга княжну Варвару Миколаївну Рєпніну". Вона мешкала в Арбатській дільниці на Спиридонівській вулиці (тепер — вулиця Спиридонівка) у власному особняку (не зберігся).

У Рєпніної Шевченко також побував із Щепкіним 24 березня.

12. 18 березня.

Тарас Шевченко з Михайлом Щепкіним відвідали Михайла й Марію Максимовичів, які жили в М'ясницькій дільниці в Дев'ятинському провулку в будинку надвірного радника Льва Гофмана (не зберігся).

У сім'ї Максимовичів поет побував також 21 і 25 березня.

13. 18 березня.

Тарас Шевченко з Михайлом Щепкіним відвідали Аполлона Мокрицького, який мав помешкання в Училищі малярства і скульптури Московського художнього товариства, що розташоване в М'ясницькій дільниці на М'яс-

ницькій вулиці в будинку Івана Юшкова (тепер — будинок № 21).

Наступного разу Шевченко відвідав Мокрицького 20 березня.

14. 18 березня.

Тарас Шевченко з Михайлом Щепкіним заїхали в книгарню Миколи Щепкіна, що в М'ясницькій дільниці на вулиці Луб'янській (Великій Луб'янці) в будинку Михайла Сисаліна (не зберігся).

У книгарні Шевченко побував також 19, 21 та 24 березня.

15. 18 березня.

"Ввечері був у О. М. Бодянського". Осип Бодянський жив тоді в Тверській дільниці в Газетному провулку в будинку статської радниці Софії Ігнат'євої (не зберігся).

16. 19 березня.

Тарас Шевченко і Михайло Щепкін оглянули Кремль і Великий Кремлівський палац.

У Кремлі Шевченко побував двічі 20 березня, а також у ніч під Великдень з 22 на 23 березня.

17. 19 березня.

Тарас Шевченко з Михайлом Щепкіним протягом дня двічі відвідали Олену Станкевич, яка жила в Тверській дільниці на вулиці Велика Дмитрівка (будинку не зберігся).

20 березня Шевченко зі Щепкіним ще раз відвідали родину Олександра і Олени Станкевичів.

18. 20 березня.

Тарас Шевченко відвідав будівництво храму Христа Спасителя в Тверській дільниці, щоб "оглянути скульптурні роботи".

19. 20 березня.

Тарас Шевченко "завернув до О. О. Сапожнікова". Власний будинок Олександра Сапожнікова побудовано в М'ясницькій дільниці на вулиці Маросейка (на розі з Армянським провулком). Будинок не зберігся.

20. 21 березня.

Тарас Шевченко з Михайлом Щепкіним заїхали до сина артиста — Миколи Щепкіна, який мав власний будинок у Міщанській дільниці на Троїцькій вулиці (не зберігся).

21. 21 березня.

Тарас Шевченко з Михайлом Щепкіним відвідали Миколу Кетчера, який жив у Міщанській дільниці на 3-й Міщанській вулиці (тепер — вулиця Щепкіна). Будинок не зберігся.

22. 21 березня.

Тарас Шевченко з Михайлом Щепкіним заїхали до Євгена Якушкіна, який жив у Міщанській дільниці на 3-й Міщанській вулиці (будинку не зберігся).

23. 21 березня.

Тарас Шевченко з Михайлом Щепкіним відвідали Івана Забеліна, який мав помешкання в Басманній дільниці біля Красних воріт у Запасному палаці (не зберігся).

24. 22 березня.

Тарас Шевченко з Михайлом Щепкіним відвідали Сергія Аксакова, який жив у Тверській дільниці на Тверському бульварі в будинку княгині Юсупової (тепер — № 24).

У сім'ї Аксакова поет побував також 24 і 25 березня.

25. 22 березня.

Тарас Шевченко пообідав у Троїцькому трактирі, що в Міській дільниці на вулиці Ільїнка навпроти Нової біржі. Будинок не зберігся.

26. 24 березня.

Тарас Шевченко з Михайлом Щепкіним заїхали до актора Мало́го театру Сергія Шумського, який мешкав у Тверській дільниці на Великій Дмитрівці в будинку генерал-майорши Ольги Бартоломеус (не зберігся).

27. 24 березня.

Тарас Шевченко з Михайлом Щепкіним побували на музичному вечорі у купця Миколи Варенцова, який мав власний будинок у Басманній дільниці на Новій Басманній вулиці (не зберігся).

28. 25 березня.

Тарас Шевченко відвідав Олександра Кошелева, який мав власний будинок в Арбатській дільниці на Поварській вулиці (не зберігся).

29. 26 березня.

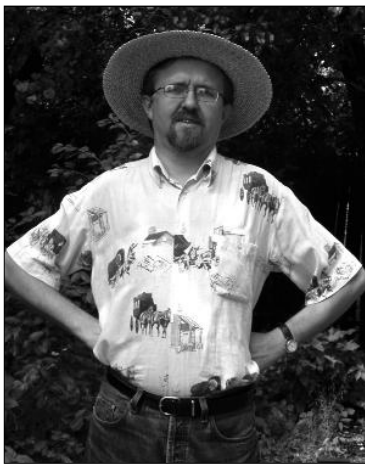
Тарас Шевченко від'їхав у Петербург із Миколаївського залізничного вокзалу, що знаходився в Міщанській дільниці на Каланчовській площі (тепер — Ленінградський вокзал на Комсомольській площі).

30. 27—28 квітня 1861 року.

Домовина з прахом Шевченка була встановлена в храмі Тихона Амафунтського на Арбатській площі (храм знесено в 1933 році).

З ПЕРШИХ УСТ

Василь Чепурний

“Інколи мені здається, що українці за натурою своєю природжені буддисти. Бо так неспішно працюють, наче в них по три життя” — що дивну фразу голови чернігівського обласного товариства “Просвіта” імені Т. Шевченка Василя Чепурного варто поставити у зачин розмови.

— Думаю, що ми надто заколихали себе розмовами про працелюбність українців, — розшифровує свою думку В. Чепурний. — І воліємо не помічати, як повільно, злочинно повільно відроджуємо український дух. І тут проблема не у владах, що сидять на наших шиях і забивають наші голови. Борис Грінченко в умовах царської цензури видав у Чернігові близько 250 найменувань книжок! А ми стогнемо про зруйнування системи книгорозповсюдження і нічого не робимо, щоб створити свою власну. Я запропонував поважним зборам за участю керівника Національної спілки письменників України Володимира Яворівського створити

НАРІКАННЯ ЛІНІ НЕ ВИПРАВДАЮТЬ!

Чернігівській «Просвіті» 100 років

таку систему на базі “Просвіти”, але це інтересу не викликало. Зате гнівні філіппіки на адресу поганої влади надзвичайно популярні.

— *Зрештою, чернігівська “Просвіта” вже понад три роки тримає в центрі Чернігова єдину українську книгарню “Добра книга”. Як це вдається, адже допомоги немає нізвідки?*

— Очі бояться, а руки роблять. Якби ми пророкували всі ймовірні ризики, то не взялися б і за створення газети “Сіверщина” разом із Вами у далекому 1992 році, й газети “Біла хата”, і всеукраїнського історико-краєзнавчого журналу “Сіверянський літопис”, і видання більше двох десятків книжок... А ще ж у нас діє і мистецька галерея “Круті сходи”! Один відомий діяч патріотичного руху сказав про неї: “Це затонула Атлантида”. А ця “Атлантида” у нашому провінційному Чернігові живе й діє. Без допомоги Києва! Без допомоги влади! У нас тільки зараз обласні адміністрація і рада трохи повернулися лицем до “Просвіти”, а то ж ми завжди були в опозиції.

— *“Просвіта” в опозиції до влади — ось тут ненормально...*

— ...Бо “Просвіта” не може бути в опозиції до української влади. Якщо ми в опозиції — тоді або ми не “Просві-

та”, або влада неукраїнська. Але нарікати на владу — невдячна справа, працювати треба. В українців ніколи не було хорошої влади, жодного дня, навіть у часи УНР.. А Україна є. Бо завжди були ті, які трудилися.

— *Пане Василю, чернігівська “Просвіта” — це ще й активне відстоювання інтересів Української Церкви.*

— Мабуть, усі в Україні знають про війну навколо Катерининської церкви, затяну УПЦ Московського патріархату під прапорами партії Вітренко. Вдумайтеся: церква під червоно-синіми прапорами безбожників! А ще вигулькував і російський імперський прапор... І все це сталося завдяки не тільки

Українська книгарня “Добра книга”

Будинок обласної “Просвіти”

командам із Москви, а й завдяки соціалістичній міліції, яка не допускає до храму представників держави — працівників Національного заповідника “Чернігів стародавній”. Бачте, і я скаржуся на владу... Але насправді голова обласної адміністрації Микола Лаврик підписав розпорядження про передачу козацької церкви УПЦ Київського патріархату. Те, що команда Вітренко відпрацьовує московські срібняки — сумнівів не викликає. Але чому міліція, очолювана тоді ще Юрієм Луценком, захищала не державне майно, а інтереси промосковських пікетувальників? І після цього знайдуться обурені українці, які віритимуть, що Ю. Луценко якоюсь там самообороною поведе у світлі далі...

Наша “Просвіта” дала немало публікацій про ситуацію навколо “Катерининки”, ми ініціювали Громадський рух за українську церкву, завершується створення чернігівського православного інтернет-сайту... Тим часом у Козельці, де Московській Церкві передано три українські храми, вона зазіхає й на четвертий. Хоч там прагне славити Бога рідною мовою Українська Церква. Звичайно, наші зусилля замалі, аби просвітити всіх очамрілих, але краще запалити одну свічку, ніж нарікати на темряву.

— *Будинок “Просвіти” у Чернігові давно вже став символом українства. Але відомо, що й на нього весь час зазіхають...*

— 100-річний особняк прекрасної архітектури у центрі міста вабить і добрі, й лихі очі. Але якщо ми за колишніх влад утримали його, то невже спасемо зараз?! До речі, бу-

Земляцький рух в Україні розпочався з 1995 року. Нині в столиці функціонує 24 земляцтва, які об’єднують вихідців з усіх областей нашої Батьківщини (харків’яни мають аж дві організації — МГО “Слобожанщина” і МГО “Харківське земляцтво”). Дев’ять із земляцьких організацій мають міжнародний статус, бо співпрацюють із земляками й за кордоном. Загалом земляцькі громадські організації об’єднують на засадах взаємодопомоги й спільності місцевих і загальноукраїнських традицій та інтересів понад 12 тисяч нинішніх киян. До найважливіших тенденцій впливу земляцьких організацій на становлення в Україні громадянського суспільства належить співпраця з місцевими й центральними органами влади, поширення принципів демократії, стимулювання консолідаційних процесів, зростання активності в інформаційному просторі, сприяння розвитку підприємництва тощо.

Нещодавно найчисленніша з земляцьких організацій — Товариство “Чернігівське земляцтво” в м. Києві — провело своє одинадцяте велелюдне річне зібрання.

РОДЕ МІЙ КРАСНИЙ

11 січня столичний Палац спорту гостинно відчинив двері чернігівцям. В очах земляків світілася гордість за свою велику родину, яка звикла сіяти й плекати добро не тільки на столичних пагорбах, а й у найрідніших куточках Сіверщини.

У фойє першого поверху столи реєстрації, довкола яких юрмляться люди, члени районних осередків. А на другому поверсі валять до себе виставкові стенди: Чернігівський історичний музей привіз раритети княжої доби; видавництво “Деснянська правда” виставило десятки цікавих видань місцевих авторів і періодику, народні умільці показують вишиті ікони й портрети, вироби з глини та інше. І звучать рідні поліські мелодії, яких не сплутаєш ні з чийми і які прилучають душі людей до наймилішої ріднини. Так відбувається у центрі Києва свято душі сіверян...

На свято прибули більшість членів громадської організації, група народних депутатів України, велика делегація гостей із Чернігівщини (понад 200 осіб), представники всіх інших столичних земляцств.

Ведучий зборів народний артист України Олександр Безсмертний запрошує на сцену голову Чер-

Віктор Ткаченко, Наталя Романова, Микола Лаврик

нігівського земляцтва в Києві Віктора Ткаченка, голову Чернігівської облдержадміністрації Миколу Лаврика, голову Чернігівської облради Наталю Романову, Чернігівського міського голову Олександра Соколова, координатора Ради земляцств у столиці Дмитра Ахромія.

Учасники зібрання заслухали вітання від Прем’єр-міністра України Віктора Януковича.

Голова товариства Віктор Ткаченко у своєму виступі наголосив: “...Земляцтво стало для більшості з нас привітним домом, де можна реалізувати себе як справжнього патріота чернігівської, української землі... Підсумкова конференція, що відбулася напередодні Нового року, переконливо засвідчила наш загальний поступ в організаційному, програмному напрямках, а головне

ЩОБ СІЯЛОСЬ

Одинадцятий річний збір Чернігівського земляцтва

— у зміцненні людського земляцького згуртування.

Нас тепер у товаристві понад 2500 киян — вихідців із Чернігівщини. Ми структуровані у 20 районних відділеннях, трьох об’єднаннях: учасників бойових дій Великої Вітчизняної війни, ліквідаторів аварії на ЧАЕС та молодіжному, яке об’єднує близько п’ятисот людей віком до 35 років... Наші лави неухильно зростають. Робота активізується...

Майже в кожному місті чи районі області є вірці земляцької турботи про рідний край. Ось лише кілька прикладів:

— десятигектарний сад у Корюківському районі;

— щойно відкритий спорткомплекс в Ічні;

— участь в упорядкуванні дороги до Носівки;

— видання підручників для шкіл і піклування про спорудження та реставрацію пам’яток історії й культури на Ріпкинщині;

— організація Бізнес-центру та кредитної спілки Чернігівським відділенням;

— постійна гуманітарна допомога, яка надходить у школи-інтернати Прилуччини;

— чудовий стадіон у Кобижчі.

Усе це лише невеликі зернята людської доброти з переліку добродійних справ нашого земляцтва.

...Тож давайте й далі ділом доводити свою любов до рідної землі, до її прекрасних людей. Вони того варті”.

Столичні чернігівці вже встигли оцінити старання й турботу нового голови облдержадміністрації Миколи Лаврика про Сіверську землю та її людей. Вітаючи земляків, Микола Іванович акцентував саме на людському чинникові:

“...Я хотів би насамперед низько вклонитися кожній людині з найвіддаленішого куточка Чернігівщини за її витримку, мудрість, працелюбність і віру в майбутнє. І хай Бог посиляє кожному більший достаток, впевненість у завтрашньому дні.

Як керівник державної обласної адміністрації, хочу запевнити, що віддаю собі звіт у наявності дуже багатьох проблем. Скажу відверто, що їх більше, ніж удалося вирішити. Але область цілий рік трудилася з вірою в те, що їх можна подолати. І те, що ми з першого дня відмовилися від боротьби з обласною радою, правда. Така згуртованість передається людям, які вірять, що гуртом усі проблеми вирішимо...”

Для голови Чернігівської обласної ради Наталії Романової зустріч із столичними земляками на такому рівні перша. Але ми вже знаємо її активність у поборюванні складних економічних та соціальних проблем області, уміння поводити за собою колег. А тому й шире слово гості викликало симпатії:

“...Коли я думаю про Батурина, коли думаю про героїв Крут, я розумію, що в кожному з нас є частка тієї історії, тієї героїки, того духу, який тисячоліттями формувався в

динок наш зведений Осипенком, ад'ютантом адмірала Тихоокеанського флоту, пережив і комуністів, які тут тримали готель обкому перед війною, і німців, у яких тут розмішувалася біржа праці, а перед нашим вселенням тут був музей історії комсомолу. Довгий час нашим нічним сторожам заважали "барабашки", доки не освятили будинку. Ми зробили багато для ремонту особняка і тепер утримуємо, хоч ніколи не мали ні пільг з орендної плати, ні сторонньої допомоги.

— **Знаю, що останньою за часом акцією "Просвіти" є піврічна експедиція Олександра Волощука, який пройшов Сибір, Колиму, Далекий Схід, навіть Монголію.**

— Це заслуга самого Олександра — він довго готувався до подорожі, а ми надали йому моральну та інформаційну підтримку. Ми з ним тримали постійний зв'язок, надавали адреси, координати українських громад і редакцій російських газет. Олександр пройшов і проїхав так багато, що, боюся, не всі його матеріали вмістяться у книжку "Автостопом на край світу", яку ми допоможемо йому підготувати й видати. Від нашої "Просвіти" він вручав українцям далеких країв диски з великою добірною українських пісень та "Кобзарі".

— **Але салом його "Просвіта" не забезпечувала...**

— Чернігівського сала йому вистачило на 57 днів подорожі, а в селі Чернігівка Приморського краю йому дали сала, якого вистачило на всю Монголію. Проте якщо серйозно, то подорож Олександра мала величезне значення — його акція мала назву "Чернігівці за Байкалом", він набрав тисячі списки репресованих наших земляків. Один зробив роботу цілої

організації! Не кажучи вже про те, що відкривав в Уссурійську фотовиставку "Київ — європейська столиця", виступав на мітингу в Находці, співав із хорами у Владивостоці та Хабаровську, брав інтерв'ю у катакомбного єпископа Київського патріархату в Кургані...

— **"Просвіта" на селі, на жаль, явище рідкісне.**

— Так, тільки в кількох селах є осередки. А ще ж маємо величезну проблему — масове споювання людей. Ось, наприклад, тільки у Блистіві Менського району є 10 точок, де женуть самогон на продаж. А хутір Новий Бахмацького району спився весь, як десь у Росії. А чим зайнятися у селі людині — кохатися у садівництві відучила совєтська влада, бібліотека, як правило, не працює та й нових книжок там роками не бачили, кіно — тільки по телевізору, а яке воно, самі знаєте. Церква відсторонює людину своєю обрядовістю в поєднанні з незрозумілою мовою. Люди розучились читати газети! Який вихід?

Наша "Просвіта" запропонувала владі створювати культурно-інформаційні центри на базі шкіл: навіщо тримати в одному селі дві бібліотеки? навіщо тримати спортзал у школі, а тридцятирічні дядьки туди прийти не можуть? навіщо розпорошувати ріденські державні та громадські кошти? А якби були такі центри, то і в школу не зайве буде зайти дорослим, і громада матиме хоч якусь альтернативу пляшці. Оце й була б "Просвіта" на селі! Зрештою, треба ставити вимоги і до вчителя — він уже має добру зарплату і треба вимагати від нього просвітницької роботи.

Вів розмову
Петро АНТОНЕНКО

НАЦІОНАЛЬНА ГОРДИСТЬ

"Я син козака і вихований хоч в бідності, та на волі. Господь дав мені могутні крила..."

Іван Огієнко

16 січня в Івано-Франківській обласній бібліотеці для юнацтва відбувся літературно-мистецький вечір "Церква — наша національна школа", присвячений 125-річчю від дня народження Івана Огієнка — українського письменника, громадського й церковного діяча, православного митрополита Іларіона. Організатор і ведучий вечора — голова ради Клубу творчої інтелігенції Прикарпаття, заслужений діяч мистецтв України, поет і драматург Ярослав Ярош.

Народився Іван Огієнко 15 січня (за іншими відомостями — 14) 1882 року в містечку Брусилові, над тихоплинним Здвижем-річкою (тепер Житомирська обл.). 1903-го екстерном склав іспити в класичній гімназії Острога. Вступив на медичний факультет університету святого

«...БО УКРАЇНА — НЕПОБОРНА...»

Володимира в Києві. Згодом перейшов на історико-філологічний факультет, зайнявся богослов'ям. 1914 р. склав магістерський іспит. Від 1917 як приват-доцент викладав у Київському університеті.

За Центральної Ради І. Огієнка обирають професором, доручають організувати університет у Кам'янці-Подільському. 22 жовтня 1918 року університет було відкрито, а першим ректором став Іван Огієнко.

У вересні 1919 року уряд Директорії призначив Івана Огієнка міністром освіти та сповідань Української Народної Республіки...

Із 1921 року, з приходом в Україну більшовиків, Іван Огієнко перебуває в еміграції. Викладає українську мову й літературу в Львівській учительській семінарії. У 1926—1932 рр. працює професором церковнослов'янської мови та палеографії у Варшавському православному університеті. У 30-ті роки І. Огієнко редагує часописи "Рідна мова" й "Наша культура" та розпочинає переклад українською мовою Біблії, якому присвятив 21 рік.

У червні 1940 року очолив Головну церковну православну раду, а у вересні того ж року (в день Софії) стає архієпископом Холмським і Підляським із катедрою в Холмі, де похований український князь Данило Галицький. У 1945—1947 рр. мешкав у Швейцарії.

У 1947 році митрополит Іларіон переїздить до Канади, і в місті Вінніпезі з 1951 р. очолює Українську Греко-Православну Церкву Канади. Заснував богословський факультет у Манітобському університеті.

Іван Огієнко написав і видав надзвичайно багато літературних і

наукових творів, переклав "Слово о полку Ігоревім", вірою й правдою служив Україні. Прожив 90 років. Помер і похований у Канаді, у Вінніпезі.

На ювілейному літературно-мистецькому вечорі в Івано-Франківську виступили представники місцевої інтелігенції, які зазначали, що проведення подібних тематичних вечорів дуже потрібне в нашому суспільстві, особливо для молоді.

На завершення вечора Ярослав Ярош наголосив: "Однією з пріоритетних у діяльності Івана Огієнка стала засада про те, що "священники мають бути будівничими й національної свідомості народу", а "Церква — нашою національною школою"... Нам треба надійно берегти і розвивати духовні заповіді митрополита Іларіона — Івана Огієнка, у творах якого, за висловом Андрея Шептицького, "пробивається суворі і стрімкі система християнсько-національних поглядів і переконань".

Актуальними й сьогодні є слова Івана Огієнка, що успішно закінчилися

*...Бій за нашу Державність,
Бо Україна — непоборна,
Й вона вбереться в вічну славу,
Як мати вільна і соборна.*

Учасники літературно-мистецького вечора підтримали звернення Ярослава Яроша до депутатів Житомирської обласної та Брусилівської селищної рад депутатів про гідне вшанування великого українця І. Огієнка в рідному краї.

Василь СОФІЮК,
м. Івано-Франківськ

І РОДИЛО

нашому краї. І тому я сьогодні ще раз хочу сказати про те, що тільки в земляцтві вас понад дві з половиною тисячі. А скільки ще киян мають чернігівське походження! Ця цифра сягає за 200 тисяч!

Багато у нас проблем. І тут потрібна ваша допомога. Дуже символічно, що наше зібрання відбувається в день святого Лаврентія, який жив заради любові до людей. Тож дозвольте всім вам побажати щастя, здоров'я, подякувати за любов до рідного краю. Разом ми здолаємо будь-які перешкоди".

Усім небайдужим столичним чернігівцям добре відомо, через які часом брудні політичні розбори довелось пройти Олександру Соколову, аби знову повернутися на посаду Чернігівського міського голови. Що ж, йому, колишньому афганцю, мужності не позичати. І його короткий виступ був сповнений духом солідарності з земляками: "...Як ви радієте кожному успіху рідного

краю, так і ми радіємо вашим успіхам. Ми пишаємося вами!"

Після вручення почесних нагород найдіяльнішим землякам керівники земляцтва та області підписали Угоду про співпрацю між Товариством та місцевими органами влади. І як величальна всьому звершеному, як поклик до нових добрих звершень звучить гімн Чернігівського земляцтва С. Реп'яха та М. Збарацького, де є такі проникливі слова:

*Наша дружба, наше братство,
Наче сонце золоте...
Хай Чернігівське земляцтво
Розквітає і росте.*

Справді, нам, землякам, залишається тільки рости й множитися далі. Бо такий закон справжньої любові, на якій ґрунтується робота славної чернігівської родини.

Леонід ГОРЛАЧ

Фото **Олександра ЛИТВИНЕНКА**

«З УКРАЇНОЮ В СЕРЦІ»

Таку назву має книжкова виставка до 125-річчя від дня народження Івана Огієнка (митрополита Іларіона), що розгорнута в читальні Народного Дому "Просвіти" у м. Хмельницькому.

Іван Огієнко — історик і культуролог, мовознавець і філософ, поет і журналіст, міністр і теолог, людина енциклопедичних знань, праці та обов'язку. А ще — знаменитий подолянин, організатор і перший ректор Кам'янець-Подільського державного університету.

Про унікальну особистість Івана Огієнка і розповідає виставка "З Україною в серці". Тут представлені видання самого Огієнка "Віра і культура", а також його твори, видані відомим огієнкознавцем, добрим другом Хмельницької "Просвіти" Миколою Тимошиком, доктором філологічних наук, професором Київського національного університету ім. Тараса Шевченка,

першим лауреатом премії ім. Івана Огієнка.

Для тих, хто хоче більше дізнатися про діяльність І. Огієнка на Поділлі, пропонуються матеріали наукових конференцій, що проходили в Кам'янці-Подільському з ініціативи Євгенії Сохацької, голови ради Всеукраїнського товариства Івана Огієнка, керівника Центру огієнкознавства Кам'янець-Подільського державного університету.

Найцікавіший експонат виставки — Біблія в перекладі Івана Огієнка, перевидана Українським Біблійним Товариством у 2002 році.

Інф.

ПОДЯКА

Дозвольте висловити через Вашу газету мою глибоку, щирі подяку Центральному правлінню Всеукраїнського товариства "Просвіта" ім. Тараса Шевченка, Секретаріату Національної спілки письменників України, Чернівецькій обласній раді, Управлінню культури Чернівецької облдержадміністрації, Чернівецькій обласній раді професійних спілок, Чернівецькій обласній державній телерадіокомпанії, Чернівецькому міському голові, Чернівецькому національному університету ім. Юрія Федьковича, шкільним учителям рідного села Червоного, що на Гайворонщині Кіровоградської області та всім колегам по навчанню і роботі, сподвижникам по громадській діяльності на ниві просвітництва і всім рідним, які привітали мене із 75-літтям, а також побажання їм усім доброго здоров'я, щасливого довголіття та здійснення всього заповітного у нашій славній Україні, на нашій, на своїй землі.

З повагою

Віктор КОСЯЧЕНКО, м. Чернівці

ПРИЗНАЧЕННЯ

в Житомирській обласній та Брусилівській селищній рад депутатів

У зв'язку з 125-річчям ювілеєм відомого українського письменника і громадського діяча ХХ століття, колишнього міністра освіти та сповідань Української Народної Республіки Івана Огієнка — православного митрополита Іларіона, уродженця містечка Брусилова.

Пропоную:

1. Перейменувати в Брусиліві назви вулиць — Першотравнева, де колись була садиба Огієнків, та дотичну до неї Карла Маркса на імена українських письменників Осипа Маковоя та Олеса Бабія, з яким Іван Огієнко був близький у громадських і творчих справах. Сподіваюся, у Брусилові вже є вулиці імені Івана Огієнка та Івана Франка;

2. Назвати одну з вулиць містечка на честь Домініки Литвинчук — дружини Івана Огієнка, уродженки Брусилова;

3. Поставити на сцені Житомирського обласного драмтеатру одну з драматичних поем І. Огієнка з його книжки "Вікові наші рани" (зокрема "В обіймах страждань", "За Україну" чи "На чужині");

4. Надати ім'я Івана Огієнка Брусилівській середній школі № 1;

5. Активізувати збір коштів на спорудження пам'ятника (монумента) Івану Огієнку.

Ярослав ЯРОШ,
заслужений діяч мистецтв України, голова ради Клубу творчої інтелігенції Прикарпаття

КРУТИ: НЕЗГАСНА ПАМ'ЯТЬ І УРОК СЬОГОДНІ

ДАТА

22 січня — дві визначні дати нашої історії. Це не лише День Соборності, коли у 1919 році на Софійському майдані було прийнято Акт злуки. Рівно за рік до цього, 22 січня 1918 року IV Універсал Центральної Ради проголосив державну незалежність України, утворення Української Народної Республіки. А через 7 днів були Крути...

Як же сталося, що лише через 7 днів нашої незалежності під Крутами, на шляху до Києва, вже були орди агресора, війська більшовицької Росії? Не чекали агресії? І правда. Адже всього за кілька тижнів до цього Жовтнева революція пройшла не лише під гаслами миру, землі й фабрик трудящим, а й волі народам. Адже це був більшовицький лозунг “Росія — тюрма народів”. А відтак — один із перших актів радянської влади: Декларація прав народів Росії, з правом на самовизначення аж до відокремлення і створення власної держави. Чомусь таке відокремлення і незалежність Польщі й Фінляндії не так стурбували Московію, як незалежність України. Може, тому, що без України, без нашої вкраденої ними історії імперія себе не мислила? А ще — століття придушення національної, державницької свідомості — так уже склалося. А ще — розбрат у національній еліті. Тому на захист України, її столиці, її уряду постала не мільйонна армія українців, одягнених на той час у шинелі Першої світової війни, а лише жменька юних студентів і курсантів. Вони загинули в бою 29 січня 1918 року біля маленької станції Крути на Чернігівщині, давши нам не лише урок самопожертви, а й інший урок, аж на сьогодні.

Ми поставили українцям січня 2007-го єдине запитання:

ЧИ НАВЧИЛИ НАС ЧОГО-НЕ-БУДУЄ УРОКИ КРУТ?

Ось роздуми, відповіді на це болюче запитання.

НАРОД БЕЗ ІСТОРІЇ — ЦЕ НАСЕЛЕННЯ

Петро Кононенко, доктор наук, професор, директор Інституту українознавства:

— Уроки Крут? Категорично навчили. Але Україна велика, сили в ній строкаті, інтереси дуже різні або неусвідомлені. І через це багато хто не знає про що подія досі. Інші читали в радянських підручниках. Новий час прийшов. Там, у Крутах, щороку — Україна. І для багатьох це подія знаменна, як греки відзначають битву під Фермопілами. Але й сьогодні, через необізнаність, урок робити для ве-

ликих мас ніяк. А для політиків? Якщо мова про Президента, то для нього це великий урок. Якщо говорити про тих, хто сьогодні бореться не проти Ющенка, а проти Президента тому, що він український Президент, вони уроків не зробили. Хоч Герої Крут погинули, ця подія виняткова, вона показала, що український народ не втратив своєї ідеї бути народом незалежним, бути нацією зі своєю культурою, мовою, місцем у світі. Народ, який не пам’ятає своєї історії, нещасний народ, він — населення.

ПРОЗРІННЯ — КОЛИ БОМБЛЯТЬ ТВІЙ ДІМ?

Андрій Ілленко, заступник голови Київської організації ВО “Свобода”:

— Впевнений, що Крути подали нам приклад подальшої боротьби. Без думки про якісь вигоди особистого характеру. Просто самопожертва і боротьба за Україну за будь-яких умов. Якщо б не було такої ірраціональної, деколи навіть абсурдної боротьби, то не було б і УПА, і боротьби за незалежність, не було б нічого.

Ми повинні зробити висновки з Крут. Якщо колись буде така страшна загроза, як тоді, то на захист України мають стати не лише підлітки та юнаки, які навіть не тримали в руках зброї, а вся держава. І керівники держави повинні вчасно захищати Україну, а не так, як Грушевський: тільки коли йому на дім впала бомба, він почав щось робити на захист України.

РОЗЗБРОННЯ — ЦЕ НЕ ЗАХИСТ ДЕРЖАВИ

В’ячеслав Білоус, голова спілки офіцерів України:

— Перший висновок і урок Крут: ми повинні любити Україну не лише тоді, як співаємо пісні про неї, а полюбити суцід, брата, кожного українця, намагатися об’єднуватися. Друге — треба зараз, негайно зупинити механічне скорочення Збройних сил України. Це необгрунтоване скорочення. Водночас такі країни, як Польща, Румунія, Туреччина, Росія не роззброюються, а озброюються. Віддавши ядерну зброю, ми не повинні віддати і звичайні Збройні сили. Треба їх мати принаймні на рівні Туреччини, члена НАТО. А ми скорочуємо військо до 150-ти тисяч чоловік. Тому й були Крути, що політики до цього довели.

ЖЕРТВИ І ВИСНОВКИ НА СЬОГОДНІ

Анатолій Погрібний, голова Всеукраїнського педагогічного товариства ім. Вашенка, професор:

— Чи навчили нас чомусь Крути? Ше не до кінця, звичайно. Але Крути при-

Фото з сайту Президента України

наймні явили нам взірць стійкості, саможертвності, непоступливості. Не треба, щоб були нові жертви, але якщо планна так складатиметься, що жертви потрібні, то ми маємо виховувати молодь, яка не лише повинна пишатися, що живе в Україні, пишатися фактом незалежності України, а готова була б за цю Україну покласти душу й тіло. Поки що уроки Крут не засвоїла влада. Якби засвоїла, то, очевидно, справа національного виховання мала б інший вигляд.

ПЕРСПЕКТИВА — ЦЕ НАША МОЛОДЬ

Георгій Філіпчук, доктор наук, депутат Верховної Ради кількох скликань:

— Уроки Крут для нас значущі в плані суспільної перспективи саме в тому, що лише єдність українців на материзні й поза її межами зможе утримати в моральному, політичному, економічному плані Україну. Другий урок: ми сьогодні повинні бачити свою головну перспективу — українську молодь. І весь фокус політики, всіх національних ресурсів, всієї національно зберігаючої ідеології повинен формуватися саме в молодіжному середовищі.

Підготував
Петро АНТОНЕНКО

«УКРАЇНІЗАЦІЯ» ЧИ ДЕУКРАЇНІЗАЦІЯ ОСВІТИ?

Міністрові освіти і науки
С. Ніколасенку

ЗВЕРНЕННЯ

Шановний Станіславе Миколайовичу!

Я сподіваюся, що Міністерству науки й освіти добре відомі події, пов’язані з судовим позовом студента Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля Сергія Мельничука щодо порушення його конституційних прав на навчання українською мовою. Суд задовольнив позов С. Мельничука до ректора Університету й зобов’язав останнього забезпечити навчання студента не державною мовою Російської Федерації, а державною мовою України. Невдоволений ректор подав апеляцію, а преса, зацікавившись сенсацією, стала мало не шодня брати у студента інтерв’ю. Після одного з них С. Мельничука побив депутат Луганської обласної ради, член Партії регіонів вірменин А. Мірчаєв. С. Мельниченко потрапив до лікарні, а міліція порушила кримінальну справу за фактом побиття.

Станіславе Миколайовичу! Я не звертаюся до Вас із проханням розповісти, як Міністерство дбає про забезпечення прав українців на навчання рідною мовою в ук-

раїнській державі. Я знаю, що в Києві в усіх університетах, крім хіба що двох, жодному викладачеві ніхто жодного разу за останні 15 років не висловив навіть побажання перейти на викладання українською мовою. Хто як хоче, так і викладає. А викладати українською мало хто хоче. Викладачі й досі не наважуються, бояться, оскільки не бачать чіткої державної політики щодо мови вищої освіти. Побуває думка: якщо ти читаєш лекції українською мовою, ти — націоналіст. Ректор одного з приватних ВНЗ сказав мені, що поповзли чутки, ніби віце-прем’єр Д. Табачник дав неофіційну вказівку припинити “українізацію” вищої школи.

А нещодавно в КПП масово роздавали листівку антиукраїнського змісту. Можна не сумніватися, що такі листівки поширюватимуться в університетах Києва та інших міст. Послідовників С. Мельничука знайдеться немало. Адже на всій Лівобережній Україні навряд чи знайдеш студента, якому всі без винятку предмети читали б державною мовою України. В університетах багатьох міст про забезпечення прав українців на навчання українською мовою ніхто не тільки не порушує питання, а й порушувати не збирається. Мовне питання залишається гострим і конфліктним політичним питанням у сфері вищої освіти. Якщо виходити з даних останнього пе-

репису населення і фактичної питомої ваги української мови в університетах сходу і півдня України, то можна твердо говорити про дискримінацію українського етносу та грубе порушення національних прав українців.

Шановний пане міністре! Я звертаюся до Вас із пропозицією розглянути на черговому засіданні Колегії Міністерства факти, пов’язані з судовим позовом студента-українця Сергія Мельничука, дати їм політичну, правову й педагогічну оцінку, проаналізувати стан справ із дотриманням прав студентів-українців в українських університетах із наступним прийняттям відповідного рішення і наказу. Підкомітет з етнополітики та попередження конфліктів у Верховній Раді, який я очолюю, має певні пропозиції і готовий до активної співпраці з Міністерством освіти й науки.

Юрій ГНАТКЕВИЧ, голова підкомітету з питань етнополітики й попередження конфліктів Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, національних меншин і міжнаціональних відносин, народний депутат України, кандидат педагогічних наук

ПРО ЦЕ ГОВОРЯТЬ

ОЛЕКСА ГІРНИК І ЮРІЙ ОРОБЕЦЬ — ГЕРОЇ УКРАЇНИ

Це найвище почесне звання держави їм присвоїв Указом Президент України. Олекса Гірник у 1978 році вчинив акт самоспалення на Тарасовій горі в Каневі на знак протесту проти тоталітаризму і русифікації України.

Юрій Оробець — відомий політик, діяч національно-демократичних сил. Він загинув в автокатастрофі в листопаді минулого року.

ЗАГИБЕЛЬ КУШНАРЬОВА: ВЕРСІЇ БЕЗ ВІДПОВІДЕЙ

Загибель на полюванні одного з лідерів Партії регіонів і правлячої коаліції Євгена Кушнарєва, як і завжди в нас за таких резонансних справ, породила лише чутки і версії. Перше — чи ж на полюванні? Оскільки трагедія сталася в день, заборонений для полювання, і це могло б бути визнано як браконьєрство, учасники виїзду назвали акцію санітарним відстрілом диких тварин. Звідси нове запитання: відколи це один із лідерів парламенту підпрацює в лісництві єгерем? Але що говорити про це, коли дебатовані такі очевидні речі, наприклад, у машині чи надворі пристрелили депутата, і навіть однією чи кількома кулями? Словом, повний туман. Тому в простих громадян для подібних випадків є одна “залізна” версія: ми не знаємо точно, що саме трапилося, але точно знаємо, що могло трапитися все. Цей висновок люди роблять із того факту, що за останні 15 років у нас не розслідувано ЖОД-НЕ резонансне вбивство чи просто загадкова загибель відомої людини: Чорновіл, Гетьман, Гонгадзе, Щербань, Александров, Кирпа, Кравченко... Чи хтось із простих людей вірить в офіційні вердикти розслідування?..

ТАРИФИ НА ВОДУ В КИЄВІ ЗАВИЩЕНО ВДВІЧІ

Такий висновок зробила спеціальна комісія Київської міськради. Як відомо, різке підвищення комунальних тарифів кілька місяців тому було введено за рішенням виконкомів міських і селищних рад або взагалі за розпорядженням міських і селищних голів. Хоч таке важливе для мільйонів громадян рішення мали б приймати на своїх сесіях місцеві ради як вищі органи влади на місцях. Обурення громадян спонукало ради до створення спеціальних комісій з перевірки обґрунтованості комунальних тарифів. Комісії ці працюють хоч і повільно, вже кілька місяців, але все ж з’ясовують, наскільки вмотивовано комунальники отак різко підвищили тарифи?

І ось результат. Згадана комісія прийшла до висновку, що хоч підвищення тарифів, на жаль, не уникнути, але ж не такого. Зокрема вода в столиці мала подорожчати всього у півтора рази, а не втричі. Тобто, кубометр води мав би коштувати 1,41 гривні, а не 2,82 за новим тарифом. Дуже ймовірно, що подібне і з тарифами на газ, опалення, квартплату, інші послуги.

Висновки комісії не обов’язково до виконання, все одно рішення щодо тарифів має винести міська влада. Але зігнорувати висновки власної комісії буде непросто. Крім того, рішення комісії може допомогти киянам скасувати завищені тарифи через суд.

МОРОЗА ТЕЖ СЛУХАЛИ Й ПИСАЛИ

Олександр Мороз, який свого часу виступив у ролі одного з ініціаторів “касетного скандалу”, оприлюднивши плівки Мельниченка, сам став жертвою подібного. В Інтернеті було оприлюднено запис його розмови з послом Британії Тімоті Барроу, що відбулася навесні минулого року, якраз у розпал післявиборної “коаліціади”. Мороз і не заперечує факту цієї розмови і що саме вона була записана. І те, що в розмові, окрім іншого, йшлося про перипетії “коаліціади”, про намагання його Соцпартії здобути посаду спікера парламенту. Втім, це вже давно не секрет для громадськості. Єдине, Мороза обурив сам факт його прослуховування і запису якоюсь із державних служб, і він вимагатиме від Генпрокуратури розслідування цього інциденту. А спецслужби, в свою чергу, відкрешуються від факту прослуховування і запису й кивають одна на одну.

КІНЕЦЬ «РЕГІОНАЛЬНОЇ» РОСІЙСЬКОЇ МОВИ В ДОНЕЦЬКУ

Апеляційний суд Донецької області підтвердив незаконність рішення Донецької міської ради про надання російській мові статусу “регіональної”. Як відомо, таке рішення міськрада прийняла у травні минулого року. Його як незаконне опротестував прокурор міста. І ось своє рішення прийняв суд.

Утім, глашатаї “мовного законодавства” в регіоні не вгамовуються. Голос подав секретар Донецької міськради Микола Левченко, до речі, герой публікації в числі 2 за 2007 рік нашої газети. Він заявив: “Ми будемо подавати у Верховний Суд. Будемо оскаржувати дане рішення. Воно не має жодної юридичної сили”.

Суду, значить, немає. А ось міськради має...

Підготував
Петро АНТОНЕНКО

ПОЖЕРТВИ НА ТАРАСОВУ ЦЕРКВУ

Продовження. Поч. у 2003–2005 рр.,
ч. 8, 10, 14, 19, 22, 27,
35, 45, 52 за 2006 р.

Березовський Б. М., м. Львів	100,00
Бучківський Л. Є., м. Львів	100,00
Вергун А. М., м. Львів	100,00
Винар О. І., м. Львів	100,00
Вітюков О. В.	5,00
Гето Р. Б., м. Львів	50,00
Гідей В. В., м. Львів	50,00
Данишевський В. П., м. Дніпропетровськ	100,00
Ковальчук Л. П.	5,00
Ковальчук Р. Т.	5,00
Косва Н. К., с.м.т. Іванівка	10,00
Косва О. К., с.м.т. Іванівка	10,00
Косва О. М., с.м.т. Іванівка	10,00
Левицький І. О., м. Львів	200,00
Маслов В. В., м. Харків	1000,00
Обрембальський С. І., м. Львів	150,00
Онофрійчук М. П., м. Київ	100,00
Плотниченко О. І., м. Донецьк	41,00
Романюк А. П., с. Гнідин	20,00
Бориспільського р-ну	50,00
Садовий О. М., м. Львів	50,00
Саратовський І. Г., м. Київ	100,00
Саратовська Л. В., м. Київ	100,00
Серганюк М. М., м. Івано-Франківськ	1000,00
Таробніна Л. Г., с. Орлове	50,00
Запорізької обл.	50,00
Трофимчук М. І., м. Новгород- Волинський Житомирської обл.	150,52
По заповіту художниці- монументалістки	5,00
Трофимчук Л. С., м. Львів	150,52
"Укрспілка", м. Чернівці	5,00
Червоноградська "Просвіта", м. Львів	200,00

БАТ "Калібр" м. Хотин (ч/з Іванську С. В.)

Бабій І. О.	5,00
Балахтар Н. В.	2,00
Бісівський В. К.	2,00
Білецький М. М.	5,00
Веренчанський В. В.	2,00
Веренчанський В. С.	3,00
Гермаківська О. В.	5,00
Гулар Г. О.	2,00
Гуральчук В. З.	2,00
Долиненко В. Л.	5,00
Іванська С. В.	3,00
Ільїна Т. С.	2,00
Звенигородська Н. І.	2,00
Керничний В. М.	2,00
Київ Ю. О.	5,00
Ковальов Микола	5,00
Курочкін О. В.	2,00
Курочкіна О. В.	3,00
Красна Ю. В.	2,00
Мамалицька Г. М.	3,00
Мамалицька Г. М.	3,00
Рисюк В. М.	5,00
Січкач Н. Є.	2,00
Січкач А. В.	2,00
Сінкевич С. С.	6,00
Соколюк Н. Л.	5,00
Струк Я. В.	2,00
Патрабой Б. І.	2,00
Парцій Т. М.	2,00
Петришин В. Г.	2,00
Пожарук В. М.	3,00
Топиркін В. В.	2,00
Фонарюк О. Б.	2,00
Фонарюк В. П.	2,00
Чорнопиский О. В.	3,00
Яцюк М. О.	3,00
Яцюк В. Т.	3,00
Всього:	111,00

Хотинська ЗОШ № 5 (ч/з Корчак Т. В.)

Абрахманов О. В.	1,00
Адажій В. Ю.	1,00
Бакуліч А. В.	1,00
Бамбуляк О. С.	1,00
Бедрій О. В.	1,00
Безкупська О. А.	1,00
Білівська О. О.	2,00
Бойко М. В.	1,00
Боднарюк Я. І.	1,00
Гаврилюк І. М.	2,00
Галицький С. В.	1,00
Горобець О. В.	1,00
Гуцуляк С. В.	1,00
Довганюк Б. Я.	1,00
Житарюк Я. В.	1,00
Загрій С. Д.	1,00
Корнік А. О.	1,00
Коробова Д. Ю.	1,00
Корчак С. О.	1,00
Корчак Т. В.	2,00
Коцюба В. С.	1,00
Куберт А. А.	1,00
Кукурудзяк В. А.	1,00
Кудрявцев В. В.	1,00
Латошкін В. Г.	1,00
Лопушанська Н. В.	1,00
Лінікова В. А.	1,00
Малімонік А. С.	1,00
Маліновська Д. О.	1,00

Маліновська С. В.	2,00
Мазур В. С.	1,00
Медведська А. В.	1,00
Мегера Ю. В.	1,00
Мітенко О. І.	1,00
Охотніков Є. С.	1,00
Пасічник Ю. Г.	1,00
Канівський С. Л.	1,00
Придрик Л. В.	1,00
Рак А. А.	2,00
Рибарчук А. В.	1,00
Рипінецька М. В.	2,00
Романюк А. Г.	1,00
Рясов Є. П.	1,00
Саранчук Г. О.	2,00
Савчук М. В.	1,00
Суботіна А. Ю.	1,00
Тамазликар Н. М.	2,00
Токарчук О. В.	1,00
Улуков Р. М.	2,00
Чоботар Б. Б.	1,00
Шевцов Р. А.	2,00
Шкварчук І. С.	1,00
Шорстова М. П.	1,00
Якимчук О. О.	1,00
Всього:	64,00

Автозаправочна станція № 13 (ч/з Туховського М. В.)

Акімов С. П.	5,00
Акімов Д. С.	5,00
Бабій І. О.	5,00
Борковський М. М.	5,00
Благодушко А. В.	5,00
Гречинюк М. М.	5,00
Гуцуляк В. С.	5,00
Киржа О. В.	5,00
Киржа В. Г.	5,00
Мітківський В. О.	5,00
Пістружак А. І.	5,00
Попович М. І.	5,00
Раєвський М. В.	5,00
Телешевський В. І.	5,00
Туховський Р. М.	5,00
Туховський М. В.	5,00
Шевчук І. Г.	5,00
Всього:	85,00

Хотинська централізована бібліотечна система (ч/з Луць Н. Д.)

Алексєєва А. О.	30,00
Бабін М. В.	30,00
Беженар О. С.	30,00
Берсан Н. С.	30,00
Божек Г. І.	15,00
Бойко О. В.	15,00
Бондар М. В.	15,00
Верничанська Т. В.	30,00
Галичанська В. С.	30,00
Гаврилян В. Д.	15,00
Гінгуляк Н. А.	30,00
Глуха Т. В.	30,00
Голянтус В. Д.	30,00
Горупай Н. І.	15,00
Гундерчук Т. С.	30,00
Дарчук Л. В.	30,00
Детушева Л. І.	30,00
Дуляницька Л. В.	30,00
Дудка Л. В.	30,00
Журик В. О.	30,00
Заплітна Т. О.	15,00
Зеленюк Г. В.	30,00
Іванських В. Л.	30,00
Ілько В. В.	30,00
Ілашук О. І.	30,00
Кантемір Г. І.	30,00
Капустяк Л. Г.	15,00
Клюс Л. А.	30,00
Корбутяк Л. М.	15,00
Куберт Н. І.	30,00
Кравецька О. І.	30,00
Кравецький С. В.	30,00
Куценко В. С.	30,00
Корчинська М. Н.	15,00
Луць Н. Д.	30,00
Лужанська Л. С.	30,00
Лужанський М. С.	15,00
Луців С. В.	30,00
Маланчук Т. Р.	30,00
Нікольська Л. І.	30,00
Панівська М. М.	30,00
Петрашишена І. О.	30,00
Попович З. П.	30,00
Підгірна Т. О.	30,00
Радомська О. П.	30,00
Резник М. П.	30,00
Резник О. П.	30,00
Романюк Н. Д.	30,00
Решетнік Н. М.	15,00
Салатаєва Р. С.	30,00
Семенко Л. П.	30,00
Серафінчук Н. М.	30,00
Скрипкіна Л. Г.	15,00
Скрипник В. О.	30,00
Скіцко Ф. П.	30,00
Телешевська С. І.	30,00
Федотова Ю. О.	15,00
Черній А. М.	15,00
Чусова Н. В.	30,00
Швець Г. Н.	30,00
Шербата В. М.	30,00
Юрій М. П.	30,00
Явецька Н. Д.	15,00
Всього:	1665,00

Всього по Хотинському району
Чернівецької області впр'яте
перераховано на Кобзареву
церкву **1951,00 грн.**

ПОВЕРТАЮЧИСЬ ДО НАДРУКОВАНОГО

Таки мав рацію донецький журналіст Олександр Винниченко, припускаючи, що "у Приазов'ї нині живуть рідні Тараса Шевченка" ("Донеччина" за 16 червня 2005 р.). Його припущення підтвердила завідувачка Ялтинської сільської бібліотеки Марія Терентьєва з Першотравневого району, розповівши про Тарасову правнучку Параску Іванівну Шевченко і додала фото з її сином Людвігом ("Донеччина" за 8 вересня 2005 р.).

Обидва газетні матеріали змусили мене пригадати, що й у моєму домашньому архіві зберігаються матеріали про Параску Іванівну. Це було всередині п'ятдесяти років минулого століття. У розпал Хрущовської відлиги в селі Старченкове Володарського району повним ходом йшло відновлення місцевої МТС, яку забезпечували і новітньою технікою, і новими досвідченими кадрами. Серед молодих керівників був і Людвіг Боярський, якого після закінчення сільськогосподарської академії направили головним зоотехніком у сільську МТС. Із ним приїхала і його мама Параска Іванівна, вчителька хімії та біології. Наші квартири у шкільному гуртожитку були поруч, часто спілкувалися. Параска Іванівна — жінка невеличкого зросту, ввічлива, приємна, охайно одягнена, із заплетеною вінком косою на голові.

Тоді й дізнався, що Параска Іванівна справді правнучка великого сина українського народу Тараса Григоровича. Про це й документ має відповідний. Але скільки кабінетів треба було йти пройти, порогів оббити, щоб довести свою причетність до імені Шевченка. Лише йти однієї вдалося це зробити. Дуже дорожить іменем свого знаменитого дідуся. Тому, вийшовши заміж за Генріха Боярського, не захотіла міняти свого, освяченого українським народом, прізвища.

Свої спогади я надіслав до газети "Донеччина". Статтю "Ми тісно пов'язані з ім'ям Кобзаря" було опубліковано 17 листопада 2005 року на сторінці "Рідний край".

Гарні новини розповсюджуються швидко. Тому вранці наступного дня мені зателефонувала незнайома жінка, яка запитала мене, чи справді я був знайомий із Параскою Іванівною. Одержавши мою ствердну відповідь, вона схвилювана сказала:

— То моя тітка. Вона двоюрідна сестра моєї мами Антоніни Никифоровни. Моє прізвище Краснова Марія Тихонівна.

Назвала свою адресу, запросила до себе. Повідомила, що тут, у селищі Володарському і в Маріуполі, у неї є багато родичів — брат, дві сестри, тітка і дядько. Детальніше про родовід Тараса Шевченка може розповісти її тітка, правнучка Кобзаря Клавдія Харитонівна Талановська з Маріуполя.

Клавдія Харитонівна справді приїхала з Маріуполя і привезла кілька поруділих від часу фотокартки. На цьому старому знімку (фото 1), зробленому 1939 року, четверо родичів Шевченка. Це рідні Параски Іванівни. Правнук Тараса Яків Іванович Яковенко сидить поруч зі своєю дружиною Феклою; стоїть Параска Іванівна Шевченко зі своєю троюрідною сестрою Марією Іванівною Решетило — мамою нашої гості з Маріуполя Клавдії Харитонівни. Ця праправнучка Тараса справжня хранителька родової свого далекого прадідуся і розповіла багато цікавого про кожного з них. Її брат Микола Харитонович Талановський теж живе в Маріуполі.

Марія Тихонівна Краснова погодилася зібрати своїх родичів. Навіть тих, хто мешкає у Володарському районі, не так легко було зібрати, бо у

НАЩАДКИ ВЕЛИКОГО КОБЗАРЯ

кожного справи, плани, турботи. Та ось, нарешті, одного погожого дня всі рідні зібралися у затишній оселі господарі на вулиці Підлісній, 25: діти Тихона Іщенко — Лідія, Василь, Галина, Марія. Всі вони народилися на Черкащині в селі Шевченко Ольшанського (зверніть увагу — не Вільшанського, а Ольшанського) району Київської області за тодішнім адміністративним поділом. Згадали свого батька Тихона Купріяновича Іщенко, якого фронтові рани доконали після війни. У пошуках кращої долі їхня мама Антоніна Никифоровна Іщенко (Пилипенко — дівоче прізвище) 1950 року приїхала в село Володарське і привезла з собою шістьох дітей. Добрі люди підтримали багатодітну сім'ю, знайшли житло. Тяжко жилося спочатку. Двоє найменших дітей померли. Нестатки змусили не тільки матір, а й дітей шукати роботу. Її багато було тоді в колгоспі.

Найстарша з дітей Лідія Тихонівна Гребенюк (на знімку крайня ліворуч, фото 2) дванадцятирічною пішла працювати на ферму. За 47 років нелегкого трудового життя освоїла багато професій. Була і свинаркою, і телятницею, і дояркою, і передовою ланковою у польовій бригаді. Її фото було й на дошці Пошани. Останні роки працювала лаборанткою в райсільгосптехніці. Виростила й виховала трьох дітей — два синочки і донечку. Добре виховала їх — чесних, працюючих. Має онуків. А позаминулого року в лютому відзначила з чоловіком своє золоте весілля.

Так само з малих років почав працювати і її брат Василь Тихоно-

Фото 1

Фото 2

вич. У колгоспній будівельній бригаді був різноробочим, потім муляром-штукатуром у різних будівельних організаціях. Одержав багато подяк за сумлінну працю, за якісну роботу. Але до душі припала йому професія водія. "Двадцять років крутив баранку", — з гордістю завершує розповідь про себе.

Далі на знімку наймолодша дочка Тихона — Галина Шипітко. У молодості, після закінчення десятиріччя, працювала машиністкою електромостового крана на заводі "Тяжмаш" у Маріуполі. Навчалася заочно. Після заміжжя працює сестрою-масажем у військовому шпиталі. З чоловіком виховали гарну донечку, живуть у сусідньому селі Малинівка.

І крайня праворуч на знімку — Марія Тихонівна Краснова. Має середню спеціальну освіту. Починала працювати у робітничій ідальні.

Людвіг Генріхович Боярський

Після закінчення технікуму їй запропонували посаду оператора на пошту. Згодом вона стала інструктором, начальником дільниці й, нарешті, інструктором з якості. Це вона незадоволена тим, що в її паспорті зазначено: народилася в с. Шевченко Ольшанського району. Але ж це та сама Вільшана, в якій у 1829 році жив Тарас Шевченко. Чому її "перелицювали" на російський лад "Ольшана"? — не збагне праправнучка Кобзаря.

Це вона, Марія Тихонівна, спонукала мене до детальнішого вивчення родоводу Тараса Шевченка, залучивши до справи багатьох своїх родичів.

— Спасибі вам, — щиро сказала вона мені, — за те допомогли відновити нашу гордість, нагадати нам про нашу причетність до імені великого родича нашого — прадідуся Тараса. А то вже, чесно кажучи, за життєвими негараздами й забувати почали, чий ми є і хто ми є. Спасибі від усіх нас.

Приємно усвідомлювати, що оптимізму в Марії Тихонівні, та й не тільки у неї, значно побільшало.

У всіх названих людей, рідних Тараса Шевченка, є діти, онуки і правнуки. Рід незабутнього Кобзаря займає дедалі більший простір у нашому Приазов'ї.

Ще приємніший факт, що відшукуються незаперечні свідчення того, що наше Приазов'я має тісні зв'язки з іменем Тараса Шевченка. Ми можемо пишатися тим, що свого часу на казним отаманом Азовського козацького війська деякий час був Яків Герасимович Кухаренко, відомий на той час літератор, щирий друг Тараса Шевченка, який не тільки шанував поета, а й підтримував його морально і матеріально. Це до нього мріяв Тарас "податися на Чорноморщину" і відпочити деякий час після важкого заслання.

Тепер добре відомо, що наш земляк із села Чердаклі Феоктист Хартахай навчався у Петербурзі в той час, коли помер Шевченко. Це він, Хартахай, на своїх плечах ніс труну з тілом поета на цвинтар, а потім біля його труни виголосив зворушливу промову чудовою українською мовою, чим дуже здивував російських письменників Тургенева, Салтикова-Щедріна, Курочкіна та інших.

Ще більшу гордість у наших серцях викликає той факт, що поруч із нами живуть і працюють прямі нащадки, праправнуки безсмертного сина українського народу Тараса Григоровича Шевченка.

● **Микола КУЦЕНКО**,
краснавець,
с.мт. Володарське
Донецької обл.

Сьогодні редакція газети “Слово Просвіти” й Український інститут екології людини в особі його директора Михайла Васильовича КУРИКА розпочинає цикл просвітницьких публікацій, присвячених ендоекологічній безпеці здоров’я дітей.

Адже здоров’я наших малюків із кожним роком погіршується: близько 70 % народжених дітей уже хворі, а це вже можна назвати катастрофою нації, цивілізації. Все сумарно зводиться до того, що середовище, в якому сьогодні живе людина, не сприяє здоров’ю дитини.

Що робити, коли в державі практично нічого не робиться, щоб зберегти здоров’я саме здорових дітей?

Ретельні медичні обстеження “відкрили” нам очі на проблему здоров’я наших діток, які живуть у сільській місцевості, де роками практично не діє профілактична медицина. І держава, і люди на всіх рівнях майже змирилися, що так має бути, бо така наша екологія, що поробиш, — усе зараз залежить від стану екології довкілля й годі.

А між тим зарубіжний досвід, досвід ближній — російський, свідчить, що всі проблеми здоров’я наших дітей, які справді зумовлені довкіллям, зводяться до сучасних методів скринінгової періодичної діагностики стану здоров’я дитини і до реальної діючої системи профілактики здоров’я дитини, яку можна робити лише в умовах системи освіти. Зараз це має принципове значення, і чи не єдиний шлях до вирішення проблеми. В цьому напрямку непоганий досвід має Український інститут екології людини, який разом із освітянами Києва та області вже протягом десяти років успішно займається проблемами екологічного збереження здоров’я дітей через систему освіти. За ці роки було розроблено кілька спеціальних екологічних програм, які, за їхнього практичного впровадження, гарантують нашим дітям збереження здоров’я саме в умовах системи освіти.

Так були впроваджені програми “Екологічний дошкільний заклад”, “Екологічна гімназія”, які з різних причин не стали широко-вживаними, проте принципово довели, що саме через систему освіти можна й необхідно покращити здоров’я наших дітей.

У кінці 2004 року Київська міська рада на спеціальній сесії затвердила нову Програму, яку розробив Інститут “Екологія, дитина, майбутнє”. Згідно з цією Програмою, кожен маленький киянин повинен був би отримати протягом двох років так званий ендоекологічний паспорт здоров’я, повинен, але не отримав. На превеликий жаль, ця Програма так і не почала діяти. Куди й до кого тільки не звертався Інститут, — жодної реакції в наших урядовців, чиновників!

Сьогодні ми звертаємося до всіх просвітян, освітян, дорослих читачів, які мають дітей, або, внаслідок своїх професійних обов’язків, мають справу зі здоров’ям дітей. Хлоп’ята й дівчатка, які вже з’явилися на цей світ, а також діти, які ще тільки народяться, потребують нашої зацікавленої допомоги. Ми, дорослі, маємо зробити все від нас залежне, аби сьогодні гарантувати їм їхнє здоров’я — на завтра, на майбутнє, гарантувати

нашим дітям, що вони проживуть свій вік без хвороб, максимально захищаючи здоров’я юного покоління від впливу довкілля.

Способів вирішення цієї проблеми кілька, вони ефективні навіть попри проблему нашої постійної бідності, особливо коли йдеться про сільське населення.

Ось і приклади. Сім років тому наш Інститут розпочав співпрацю з дошкільним закладом с. Демидів Вишгородського району Київщини, було започатковано нову структуру “Центр розвитку дитини “Орлятко”. Завдяки великому ентузіасту своєї справи пані Зінченко Раїсі Опанасівні було засновано Центр, яким вона дуже успішно керує. Центр породив цілу мережу таких Центрів розвитку дітей у Київській області (зауважи-

ендоекологічна детоксикація й профілактика дітей в умовах самого Центру. Тут дуже важливо, щоб це була періодична, систематична, ритмічна робота. Раз на рік Інститут робить ендоекологічну паспортизацію дітей Центру. Що ж до профілактики — то використовується все те, що можна сьогодні застосовувати. Це плоди нашої Землі, створені природою для детоксикації, вітамінізації, оздоровлення дитини. Щодо ендоекологічної паспортизації здоров’я дитини, то це дуже проста методика: у ди-

СИСТЕМА ОСВІТИ Й ЕНДООЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ЗДОРОВ’Я ДИТИНИ

мо, не в столиці, де ця робота започатковувалась, а в області).

Яка ж особливість роботи Центру? Дуже проста — щоденна

тими вимірюється так званий біогальванічний струм (ще має назву редокс-струм), який визначає функціональний стан органів і

систем організму дитини. В основі тут лежить класика: коли два різні метали (стандартно цинк—мідь) прикласти до так званих біологіч-

Таблиця 1. Стан екологічної залежності здоров’я дітей дошкільного віку м. Києва і Київської області
За станом на 1 січня 2007 р. (Результати ендоекологічної паспортизації дітей Українського інституту екології людини)

Місто, область	Кількість обстежених дітей	У % до кількості обстежених дітей		
		Відносно здорові діти	Середній вплив	Група ризику (можливі захворювання)
м. Київ	2554	4	31	65
Київська область	2887	18	50	32

Таблиця 2. Приклади ефективності ендоекологічної профілактики в умовах ДНЗ

ДНЗ місто	Дата обстеження	Кількість дітей	Відносно здорові діти	Середній вплив екології	Група ризику
Київська область					
м. Демидів	2000р.	92	5	51	44
	2001 р.	125	7	64	29
	2002 р.	78	13	72	11
	2003 р.	95	49	27	5
	2004 р.	72	66	30	4
	2005 р.	85	47	48	5
м. Вишневе “Ромашка”	2001 р	102	2	33	58
	2003 р.	70	4	89	7
	2006 р.	59	30	65	5
м. Бровари “Барвінок”	30.X.2004 р.	190	15	46	39
	21.X.2005 р.	140	23	69	8
м. Київ “Волошка”	2004	99	31	61	8
	2005	146	35	57	7

ПОРАДИ ПРОФЕСОРА МИХАЙЛА КУРИКА

ВОДА

Звичайну питну воду з-під крана треба пропустити через фільтр, прокип’ятити і заморозити. Через 2—3 дні дістати і розморозити. Це буде тала вода. Вживаючи її, необхідно думати про щось тепле, ніжне, хороше. Раджу вживати її вранці натщесерце невеликими ковточками по 150—200 мл, але можна і протягом дня.

НАПІЙ “ЮНІСТЬ”

Воду пропускаємо через фільтр, кип’ятимо, охолоджуємо під струменем із крана й наливаємо в пластикову пляшку, заморозуємо протягом двох—трьох днів. Виймаємо ввечері, а вранці виходить півтори—дві чашки цілющої рідини. Беремо тертушку, натираємо просто в цю воду невеликий буряк чи

моркву і проціджуємо через ситечко. Її слід пити натщесерце по 100 грамів. Протягом дня Ви почуватиметеся бадьорими і сповненими енергії. Непогано готувати такий напій щодня.

“РОЗУМНИЙ” СНИДАНОК

Візьміть столову ложку пшеничних висівок, залийте невеликою кількістю окропу, додайте ложку меду і запийте високоякісною водою. Найкраще — на голодний шлунок. Людям середнього віку процедуру можна проводити і ввечері, тільки інакше: за годину до сну візьміть ложку висівок, змішайте з густим томатним соусом чи кислим молоком і випийте. Ви одразу відчуете, як нормалізувалася діяльність шлунково-кишкового тракту.

но активних зон організму, замкнуті вимірне коло на вимірний пристрій, матимемо саме біогальванічний струм.

Така методика діагностики чи не найпростіша скринінгова методика. Саме з даних вимірювань складається ендоекологічний паспорт здоров’я, а в ньому наводяться дані про вплив внутрішнього забруднення організму на функціональний стан 12 органів і систем організму людини. За цими даними одержуємо інформацію про рівень здоров’я дитини, про відхилення від норми, які мають місце, і, першочергово, належать до сумарного впливу середовища на організм, про ступінь рівноваги чи відхилення від такого для вегетативної нервової системи і про функціональний стан щитоподібної залози.

За цими даними стан здоров’я дітей поділяється на три категорії: перша — відносно здорові, у яких немає виражених проблем, друга категорія — діти, що зазнають негативного впливу середовища на організм і яким слід рекомендувати курс ендоекологічної профілактики, і третя група — так звана група ризику, тобто діти, в організмах яких уже проходять якісь патологічні процеси. Після проведеного обстеження вони одержують направлення до відповідного дитячого спеціаліста в дитячій поліклініці для додаткового обстеження й уточнення діагнозу.

Таким чином, склавши ендоекологічний паспорт для дитини, можна постійно контролювати стан її здоров’я в процесі росту, особливо коли проводиться ендоекологічна профілактика чи лікування дитини.

Використовуючи вказані методики ендоекологічної диспансеризації та реабілітації дітей в Центрі “Орлятко”, Інститут протягом семи років щопісля проводить моніторинг здоров’я дітей.

Виявилось (див. таблиці), що рівень здорових дітей у Центрі “Орлятко” за останні роки в середньому перевищує 50 % (це зона високого радіаційного забруднення!), тоді як у столиці, в області ці дані суттєво нижчі.

У таблиці наведено дані рівня здоров’я дітей двох Центрів: у Броварах і в Києві, де лише розпочалася робота з постійного ендоекологічного оздоровлення дітей і вже помітні істотні зрушення на краще.

Такі локальні програми оздоровлення в системі освіти сьогодні можна створити по всій Україні, особливо в селах чи невеликих містах. Про великі кошти тут не йдеться. Наголошуємо: на Центр “Орлятко” (Демидів) держава практично нічого не витрачає, це турбота добрих людей (спонсорів), особливо батьків, які бачать позитив на своїх дітях.

Хотілося б, аби нашу публікацію помітили та обговорили у колективах учителів по школах, а ми допоможемо розробити конкретні заходи збереження здоров’я наших дітей і надрукуємо їх на шпальтах “Слова Просвіти”.

Ще раз підкреслюємо, що лише постійний моніторинг стану здоров’я дітей, ендоекологічна реабілітація дітей в умовах організованого дитинства — це єдине на сьогодні, що можна і потрібно робити, аби зберегти здоров’я нашим дітям, врешті-решт, зберегти націю в реальних екологічних умовах України.

Бо кому, як не дорослим, гарантувати нашим дітям майбутнє?

● **Михайло КУРИК,**
директор Українського інституту екології людини

ПОДІЯ

— Пане Анатолію, вітаємо Вас і весь творчий колектив із виходом першого довгоочікуваного тому. Цей фоліант — результат багаторічної праці багатьох людей. Поділіться своїми враженнями і думками щодо цього.

— Я пригадую 1992 рік. У кабінеті тодішнього керівника нашого відділу Олександра Костюка відбувалася зустріч із відомим американським меценатом українського походження Мар'яном Кошем. Він знайомився з четвертим томом «Історії української музики». Читаючи іменний покажчик, вигукнув: «Це ж половина готової музичної енциклопедії!». Костюк цю ідею підхопив і розвинув. Почалася робота. Але у першій половині 90-х, коли нічого не видавалося, усе, що було написано, — йшло в кошик, бо не було грошей на видавництво. Це дуже гальмувало процес, однак продовжували працювати. Думаю, наш відділ музикознавства — єдиний осередок у світі, якому що «глибу» вдалося підняти. У нас є шість докторів наук, є висококваліфіковані кадри. Ми залучали до роботи багатьох фахівців в Україні й за її межами. Було створено редколегію. Її очолила директор нашого Інституту академік Ганна Скрипник. Я став її заступником. Співголови редколегії першого тому — професор Антон Муха і я. Заступник — Ірина Сікорська, науковий редактор — Наталя Костюк, відповідальний секретар — Ольга Кушнірук. Без цих людей, я переконаний, наша Енциклопедія не вийшла б у світ.

— Цікаво почути про концепцію «Української музичної енциклопедії». Очевидно, вона не академоцентрична, адже значну увагу приділено всім жанрам без винятку.

— Академічна музика тут представлена максимально широко. Представлено все, що так чи інакше пов'язано з Україною. Навіть такі персоналії як Леонард Бернстайн — видатний диригент «Метрополітен Опера». Він, виявляється, пов'язаний з Україною біографічно і писав твори на українські теми. Тут є Йоганн Себастьян Бах, Йоганн Брамс, Антонін Дворжак, багато інших європейських класиків,

К. Андріоллі, «Лірник». Дереворит (1890)

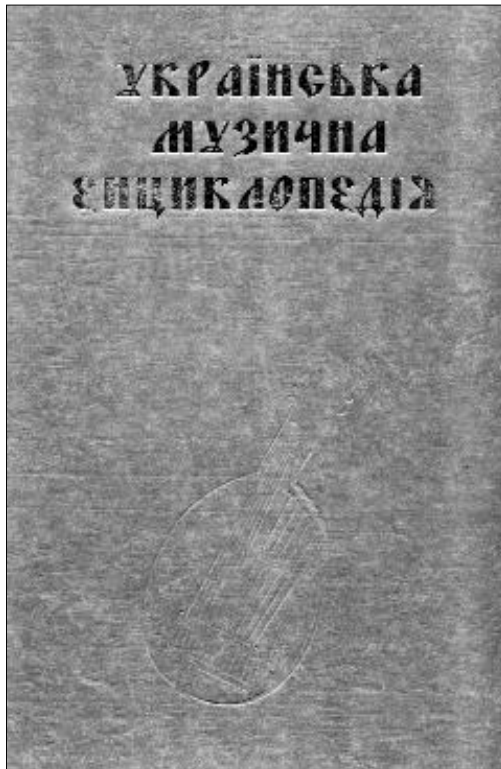
«УКРАЇНСЬКА МУЗИЧНА ЕНЦИКЛОПЕДІЯ»: Є ПЕРШИЙ ТОМ!

Вихід у світ першого тому «Української музичної енциклопедії» — подія, яку важко переоцінити. Передусім це подія для тих, хто досі користувався шеститомною енциклопедією, виданою у Москві у 80-ті роки. Там інформацію про українську музику подано вкрай тенденційно. Класиків українського бароко Бортнянського, Веделя, Березовського зараховано до російсько-українських композиторів. Там багато плутанини й неточностей. Проблема в тому, що Україна не мала жодного власного фундаментального носія інформації про свою музичну культуру, а тому й закордонні фахівці використовували не надійні джерела. Перший том Енциклопедії, який вийшов у видавництві Інституту мистецтвознавства, фольклористики й етнології НАН України, нараховує 680 сторінок, має 85 друкованих аркушів, містить 2000 статей, 1000 ілюстрацій та охоплює літери від «А» до «Д». Перший том і всі наступні міститимуть вичерпну інформацію про історію і сучасність української музичної культури, про її зв'язки з зарубіжним музичним світом. Уперше представлено визначних діячів української діаспори; за кількістю нововведень Енциклопедія, порівняно з подібними виданнями, є просто-таки революційною. Сьогодні гість редакції заступник голови редколегії Енциклопедії та завідувач відділу музикознавства Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології НАН України Анатолій КАЛЕНИЧЕНКО.

які у своїй творчості зверталися до української народної музики. Багато що належить до нових досліджень, які раніше не публікувалися. Є низка статей про українсько-зарубіжні зв'язки, британсько-українські, американсько-українські, австралійсько-україн-

ські, німецько-українські і навіть в'єтнамсько-українські. Тут багато матеріалу про церковну музику, яку раніше годі було побачити в подібних виданнях. Є окремі статті про стилі музики: бароко, відродження, академізм, класицизм тощо.

Раніше ми розглядали музику за жанрами, а не за стилями, тож у наступних томах розглянемо необароко, неокласицизм, неоромантизм. У першому томі є статті практично про всіх членів Спілки композиторів, а також про композиторів української діаспори, зокрема з останньої, четвертої хвилі еміграції. Концептуально наша Енциклопедія справді не академоцентрична. Ми свідомо розширили жанрово-стилістичні рамки. Тут можна знайти статті про народну музичну культуру, про окремі музичні інструменти: арфу, віолончель, гобой і про композиторів, які писали для цих інструментів. Чимало місця займає масова музична культура. Є дуже цікава розвідка про історію, про сучасність військової музики, там уміщено унікальні фотографії струнного квартету українських січових стрільців. Розглядаємо також жанри традиційної народної пісні. Узяти хоча б весільну пісню. Окрім опису й аналізу ми даємо мапу поширен-

ня весільної пісні в Україні. Також ми розмістили статті про видатних лірників, кобзарів, бандуристів.

— Отже, за кількістю і рівнем новачків Ваше видання не має рівних. Особисто я знайшов тут багато українських рок-гуртів, які, власне, і сформували обличчя цього жанру.

— Саме цим наша Енциклопедія й цікава. Ми відкинули високочололий снобізм, розмістили творчі біографії не лише провідних рок-гуртів, а й діячів української авторської пісні, джазу, класичної й сучасної естради. Я можу сміливо стверджувати, що наша енциклопедія дає найповнішу панораму музичної культури України, її еволюцію. Зрештою, її просто цікаво читати.

● Олександр ЄВТУШЕНКО

бицького навіть подано додатки «Зенон Лиско про Михайла Вербицького» та передрук публікації Кирила Студинського «Нестор галицької музики», яка фактично є оглядом галицької преси періоду діяльності композитора.

— Книга вже отримала схвальну оцінку вчителів музики, — говорить один із упорядників Микола Березовський. — Адже кілька примірників довідника ми безкоштовно передали місцевим школам.

Упевнений, що видання зацікавить ширше коло читачів, небайдужих до національної культури.

● Тарас ЛЕХМАН, м. Червоноград Львівської обл.

ПРЕЗЕНТАЦІЯ

УНІКАЛЬНІ «КОЛИСКОВІ»

У межах CD-проекту «Моя Україна. Берви» альбом «Колискові» займає особливе місце. Ідея проекту належить креативному директору Мистецької агенції «Арт-Велес» Тарасу Грималюку. Він зібрав велику робочу групу, куди увійшли найвідоміші фольклористи і етнологи: Євген Єфремов, Ірина Клименко, Ганна Коропніченко, Олександра Турянська, Михайло Хай та інші. Укладачами музичної частини диска виступили Тарас Грималюк і Ганна Коропніченко. До диска ввійшли найяскравіші зразки колискових, записаних у численних етнографічних експедиціях: 36 колискових, які представляють Полісся, Полтавщину, Вінниччину, Херсонщину, Київщину, Харківщину і Карпати. Диск прикрашають роботи народної художниці Катерини Білокур, а багатосторінковий буклет містить історичні фотознімки українських родин, а також розлогу статтю етномузиколога Ганни Коропніченко «Українські колискові». Вона розповідає про колискові пісні як про цілісний жанр. У переважній більшості колискових головний герой — кіт. Це не випадково, адже у народній традиції кіт — найкращий охоронець дитини, який не лише оберігає дитя, а й забирає на себе всю негативну енергію. У деяких регіонах цей жанр отримав назву «котка співати», а назви тих колискових говорять самі за себе: «Ой, ну коту, два коти», «Ой, кіт-воркіт по надвору ходив», «Е-е, люлі, котку наш», «Коту, коту, коточок».

Розповідаючи про генезу колискової пісні, Ганна Коропніченко вважає цей жанр найдавнішим. Глибинний сенс і прагматичне призначення музичних замовлянь-навіювань криється у світоглядних уявленнях наших пращурів. Вони вірили, що світ розділяється на «той» (його населяють душі померлих предків) і «цей світ», у якому живуть люди. Ці світи взаємопов'язані. Народження, одруження і смерть — визначальні зміни в житті людини. Буття дитини від самого народження супроводжувалося цілим комплексом ритуальних дій.

Окрім того, що в колискових діють постійні «тварини-охоронці», вони вражають своїм тематичним розмаїттям, нагадуючи своєрідні казки-забавлянки. Однак усе це регіонально-локальне розмаїття об'єднує присутність головного елемента: «позитивної програми», яка закладає формування коду щасливої долі.

Система оберегів нічного сну дитини охоплювала обереги-предмети (сіль, часник, цибуля, ріжучі предмети тощо), обереги-дії (обкурювання хати, вивертання одягу). Одним із найефективніших засобів був оберег-наспів. Поступове відживання язичницьких вірувань призвело до забуття первинного контексту, тому не дивно, що сучасні мами не здогадуються про їхню глибинний магічно-захисний зміст.

● Олександр ЄВТУШЕНКО

НА КНИЖКОВУ ПОЛИЦЮ

Книга «Композитори України від А до Я: енциклопедичний довідник» (Червоноград, 2006. — 178 с.), яку упорядкували члени Червоноградської міської «Просвіти» Андрій Михайлишин і Микола Березовський, обов'язково зацікавить учителів музики, учнів музичних шкіл, студентів музичних вишів, викладачів-культурологів, бо передусім саме їм вона адресована. Наклад видання — 400 примірників.

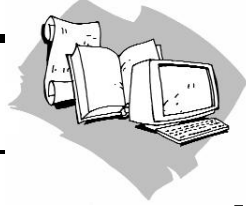
Довідник має п'ять розділів: «Музичні інструменти», «Словник музичних термінів», «Композитори України», «Композитори зарубіжні», а також багатий бібліографічний список. У цих джере-

ВІД «А» ДО «Я»

лах можна почерпнути додаткові дані про композиторів. Перший розділ розкриває поняття музики як виду мистецтва, її напрямки, жанри, специфіку розвитку музичного мистецтва в Україні. У наступних двох розділах автори-упорядники подали перелік і визначення музичних інструментів і тлумачення музичних термінів, які використовують у біографічних статтях. Основу, безперечно, становлять четвертий і п'ятий розділи, присвячені персоналіям. Тут подано біографічні дані понад 200 українських композиторів і 50

зарубіжних (польських, шведських, російських, які писали на українські теми). Серед них і маловідомі постаті.

На жаль, до багатьох персоналій не вдалося зібрати достатньо відомостей, про що зізнаються самі автори. Але це зовсім не применшує значення довідника. Зрештою, залишається простір і для пошуків. Так, якщо окремі статті — це лише кілька рядків, то деяким постатям — Миколі Лисенку, Михайлу Гайворонському, Василю Безкоровайному — присвячено по кілька сторінок. А до статті про Михайла Вер-

Зроби подарунок
Україні до Нового року!
**З 2007 переходь
на українську!**

РУХ «НЕ БУДЬ БАЙДУЖИМ»: АКТІЇ ТРИВАЮТЬ

Нова акція громадського руху “Не будь байдужим!” стартувала наприкінці грудня з прес-конференції в Українському домі. Головні активісти руху, а це — Сергій Фоменко (гурт “Мандри”), Олександр Ярмола (“Гайдамаки”), Андрій Тимчук (“ФлайZZa”), Юрій Журавель (“От Вінта”) закликали киян зробити Україні подарунок до Нового року: перейти на українську мову. Водночас була презентована повнокольорова книжка “З 2007 переходь на українську!”. Її мета — допомогти людям, які живуть у російськомовному оточенні, перейти на рідну мову. “Таких, — стверджує Фома, — багато і серед моїх знайомих. Концерти, зустрічі, фестивалі, які проводить наш рух, передбачають максимально відвертий діалог із молоддю. Ми розповідаємо тисячам молодих людей про власний досвід, про те, як ми самі розірвали це замкнене коло. Вважаю, ми багато зробили й уже помічаємо певні результати”. У книжці зібрано практичні поради, як саме перейти на українську. Свої думки з цього приводу висловлюють Олег Скрипка (“ВВ”) та Фома (“Мандри”). Там наведені найпопулярніші українськомовні ЗМІ, інтернет-сайти, твори класиків і сучасних авторів. Є перелік місць, де йде культурне життя. Наведено факти з історії української мови. Групу авторів цієї книжки консультувала відомий соціолінгвіст Лариса Масенко. Волонтери роздавали видання (наклад 5000) на вулицях Києва, у державних установах, школах, вищих навчальних закладах. Дарували значки із закликом: “Міняю часи на годинник”.

Громадський рух “Не будь байдужим!” започаткований багатьма людьми, серед яких і відомі особистості, й прості люди, що переймаються долею України. Акція не політична, вона нікого не рекламує, не була і не буде пов’язана з жодними політичними силами. Її проведення — це добра воля й ентузіазм небайдужих людей.

Організатори акції щиро й відверто говорять про наші помилки й досягнення. За часи колоніального становища українців у Російській імперії та СРСР багато хто втратив впевненість у собі, нехтує сьогодні рідною мовою, не знає своєї справжньої історії, почувається розгубленим і зневіреном. Втративши національну гідність, чимало українців так і залишилися малоросами (незалежно від їхнього майнового чи соціального статусу) — людьми, які українське сприймають як меншовартісне, соромляться бути українцями. Навіть більше — агресивно-зневажливо ставляться до всього українського, до тих, хто не боїться бути українцем. Через таку малоросійську свідомість значної частини суспільства, українці — єдині серед європейських народів — так і не стали господарями у своїй країні.

У процесі очевидного продовження мовної і культурної асиміляції українців дедалі чіткіше проглядаються контури нової України-Малоросії — постколоніальної території без власної національної ідентичності.

Малоросія — країна, у якій українці як нація приречені на вимирання. Малоросія — територія без української мови, а отже, й без українців. У Малоросії остаточно утвердиться азіатська традиція, коли клани триматимуть у покорі простих людей, безправних і розтоптаних. Якщо ми дозволимо перетворити нашу країну на Малоросію, то шлях до цивілізації буде відрізано. Тому гасло руху: “Ні — Малоросії! Зробимо країну Україною!”

Учасники громадського руху

Постійними, відомими широкому загалу, учасниками руху “Не будь байдужим!” є відома народна артистка України Ніна Матвієнко, а також Володимир Кушпет і Сергій Захарєць, які знайомлять усіх охочих із грою на старосвітській лірі, старосвітській бандурі. Автентичний спів центральної України представляє гурт “Гуляй-город”. Сучасну українську музику представляють молодіжні гурти “Тартак”, “Мотор’ролла”, “ФлайZZa”, “От Вінта”, “Скай”.

Акції руху проводяться щоразу в іншому місті й організатори залучають до участі місцевих виконавців, які підтримують запропоновану тематику громадської акції.

“Від початку цієї ініціативи, яка розпочалася 11 вересня 2005 р., ми поставили перед собою два завдання, — розповідає один із активістів, лідер гурту “Тартак” Сашко Положинський. — По-перше, сприяти відновленню української громадянської свідомості в невеличких містах Центральної України. А по-друге, донести до мешканців цих міст, що зробити країну справді Україною — розвиненою українською державою — можливе лише за умови їхньої

громадянської активності, створення самими людьми повноцінного життя у своєму місті, містечку, селищі. Ми наголошуємо, що “Не будь байдужим!” не має жодного стосунку до політики і є незалежною громадською ініціативою”.

Нещодавно у Старокостянтинові відбулася нова акція руху. Думки з приводу того, чим потішили “небайдужі” старокостянтинівців, звісно, дуже різні. Проте висновок очевидний: стільки відвідувачів жоден національно-виховний захід не мав, принаймні в роки незалежної (?) України.

Усе відбулося приблизно так, як запланували організатори. Дев’ять шкіл 38-тисячного міста й гарнізонна бібліотека отримали по 120 сучасних українськомовних книжок, серед яких — художні твори українських класиків і сучасних авторів, історичні видання та підручники, словники, добірка українськомовних перекладів світової літератури. Прес-конференція збирала у гімназії (колишня школа № 9) понад 30 журналістів, які, прибувши одночасно з Києва, Хмельницького та Львова, долучилися до представників місцевої преси. Як повідомлялося заздалегідь, лідери гуртів розповіли акулам пера, камер і мікрофона про мету руху “Не будь байдужим!”, про попередні акції, що проходили в інших містах і містечках Центральної України (а їх було вже 13).

Лише одного не змогли передбачити організатори — аншлагу, яким було відзначене вечірнє музично-інтерактивне дійство в Будинку офіцерів. Хіба можна було спрогнозувати шалену енергетику, що переповнювала зал і виходила за його межі, приваблюючи на майданчик перед Будинком офіцерів нових відвідувачів? Хіба можна було прописати у прес-анонсах, що навколо сцени буде СТИЛЬКИ рук, що піднімаються догори в такт музиці, та ніг, що відповіда-

Сергій Присяжний
“Мотор’ролла”

ють кожному удару барабанів? Хіба можна взагалі запланувати драйв?

...Щира бесіда між співаками й мешканцями міста, що традиційно передусе власне співи, була у Старокостянтинові настільки жвавою, що співорганізаторові акції Валерію Умрихину довелося кілька разів просити присутніх у залі завершувати нескінченний потік запитань. А глядачів цікавило все: чи мріють лідери гуртів співати російською мовою, наскільки добре чи погано сприймають на сході України їхню яскраву проукраїнську позицію, як їм співається за кордоном, що робити тим, кому не вдається вивчення мов взагалі й — найголовніше! — коли ж співаки придуть радувати старокостянтинівців іше раз.

Перша частина дійства, як завжди, була присвячена витокам. Гурт “Гуляй-город”, а також Володимир Кушпет, один із найавторитетніших в Україні фахівців зі старосвітських інструментів, і Сергій Захарєць (старосвітська бандура) потішили присутніх розкішним етнічним співом, грою й танцями.

А потім естафету дійства перейняв незмінний ведучий Фома (лідер гурту “Мандри”), який уміє вести публіку, і за версією газети “День”, найпереконливіший у своїх аргументах на користь національного.

Андрій (Тіма) Тимчук був першим, хто вивів свою команду (гурт “ФлайZZa”) на сцену. Оскільки музика гурту м’яка та спокійна (звісно, порівняно з творчістю інших “небайдужих” музичних колективів), то було логічно, що саме він розпочне дійство. До речі, Андрієві дреди вигідно вирізняли його з-поміж колег

Володимир Кушпет
та Сергій Захарєць

“Гуляй-город”

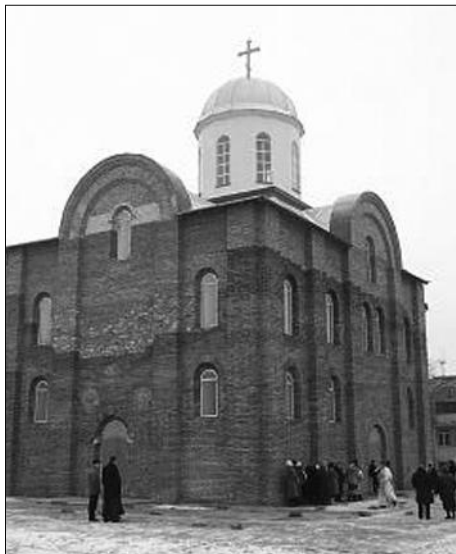
і на прес-конференції, а тепер, на сцені, він іше більше зосереджував на собі погляди присутніх.

Хмельницький гурт “Мотор’ролла” був приємно вражений тим, наскільки добре присутні в залі знають його пісні (земляки все-таки!). Хлопці з “От Вінта” виявилися взагалі героями — напередодні вони дали концерт у Києві. “Обличчя акції” Фома і його гурт “Мандри” завершували дійство. Це під час їхньої “Не спи, моя мила, не спи” на відвідувачів падав серпантин і над залом буяли різними кольорами блискітки. Власне, то була точка, що її мистецтвознавці назвали б кульмінацією.

Проте найприємніше, що падало на мольд, — це не серпантин, а футболки. Співаки кидали їх у зал зі сцени, переважно зненацька. Місцеві підлітки одразу надягали їх на себе, чим викликали заздрість із боку менш спритних товаришів.

Після кульмінації завжди йде розв’язка. Це рішення кількох ді-джеїв вести дискотеку рідною мовою. Це пропозиції “не-байдужим” — від кількох сайтів — обмінюватися банерами. Це заява десятків дев’ятикласників про організацію старокостянтинівського осередку “Не будь байдужим!”. Це слова подяки від батьків тих дітей, які відкинули мову нацменшини як неприйнятну для спілкування і нарешті збагнули, що українцем бути модно. І ще багато-багато таких розв’язок.

● Олександр ЄВТУШЕНКО

Воскресенська церква у Переяславі

Моліться Богові одному,
Моліться правді на землі,
А більше на землі нікому
Не поклоніться.

Тарас Шевченко

30 грудня, передостанній день 2006 року, увійде в історію не тільки Переяслава, а й усієї Христолобивої України як подія знакова, як день особливого духовного піднесення. Того дня було освячено відбудовану Воскресенську церкву. 150-хвилинну службу Богу відправив Патріарх Київський і всієї Русі-України Філарет разом із єпископом Переяслав-Хмельницьким Димитрієм та іншими святими отцями.

Хай знає вся наша Вітчизна, що в особі Святійшого Владики Філарета переяславці завжди мають гостя високодостойного й високошанованого. Перед входом до храму вони простелили довгу килимову доріжку і клали до його ніг квіти. Пишний коровай на вишиваному рушнику з рук переяславської красуні Оксани Коржик, неодноразово переможниці конкурсів читців Шевченкової поезії, також був ознакою найглибшої поваги до видатної духовної особи. Так урочисто було засвідчено взаємну вдячність моїх земляків-переяславців за незмінну патріаршу увагу до духовного здоров'я мешканців колишньої столиці славного Переяславського князівства.

Своєрідною віддакою переяславцям, гарним дарунком усім віруючим було патріарше слово-проповідь, сповнене й мудрості великого мужа, і дорогоцінну інформацією з царини історії нашої культури та духовності. Було особливо наголошено, що ця подія спрямована на поновлення історичної справедливості, відродження духовних традицій українців, так брутально осквернених на різних етапах поширення серед нашого народу Христової Віри. Прикладів тут — безліч.

Згадаймо партійно-державний і московсько-церковний волюнтаризм Кремля, коли відзначення 1000-ліття християнства в Русі відбувалося не в Києві, з якого воно поширилося по всій Руській державі, цивілізувавши хоч певною мірою і Схід, і Північ, а на московських теренах, де на час хрещення Русі ще стояв дрімучий бір, а в тому бору на вікових соснах вигодувалися ведмеді, милуючись своєю вродою у дзеркалі Москви-ріки.

Згадаймо добу підступної змови московських церковних владик із компартійним Кремлем, добу варварської руйнації українських храмів в епоху сталінщини, гоніння на Українську Автокефальну Православну Церкву з українською мовою богослужіння, жакливі репресії та переслідування

священників. До кінця 1936 року в Україні не залишилося жодної парафії УАПЦ! Святині, які дивом уціліли, перетворили на склади та інші господарські приміщення, як, наприклад, у моєму рідному В'юнищі, Циблях, Козинцях, Андрушах та інших селах Переяславщини...

Наступним етапом нищення української історичної пам'яті й духовності була руйнація храмів, подібно до створення дніпровської системи великих калюж, які поглинули не тільки понад мільйон гектарів нашої святої землі (на решту її націлилися зарубіжні й доморослі дуки-срібляники), а й десятки унікальних сіл із нашими духовними святинями.

го та Канівського, де вони зберігалися до 1713 року.

Та ось дивовижа! Молебень і присяга на службу московському цареві в січні 1654 року відбувалися не в цьому головному храмі, а в Успенській церкві. Чому? Пояснення знаходимо через спростування історичного фальсифікату, яким нас так довго годували московські, потім радянські ідеологи: мовляв, Переяславська рада мала "всенародний" і "всесхвальний" характер.

Неупереджені історики встановили: до присяги, наприклад, переяславських міщан зганяли примусом, а хворого вїта принесли на ліжку, після чого він на другий день помер.

А Хмельницький! Хоч як він жадав, проте не домогся від митрополита Київського прохального листа до Москви. Непоступливим виявився й переяславське духо-

Хліб-сіль дорогому гостю

У ПЕРЕЯСЛАВІ БОГОЛЮБИВОМУ СВІТЛО ХРИСТОВОЇ ВІРИ ПОБОРЮЄ НЕПРАВДУ Й ТЕМРЯВУ

Освячення храму

Це окрема болісна тема, яка заслуговує на ґрунтовне висвітлення. Я ж приверну читачку увагу до однієї прикмети, яка, як на мене, є особливо промовистою.

Щойно освячений Вознесенський храм відбудовано на фундаменті, закладеному, як стверджують археологи, ще в XII столітті. На момент Переяславської ради (або унії, за академіком Сергієм Єфремовим) у Переяславі діяли і Спаська, й Троїцька, й Миколаївська, й Покровська, й Воскресенська церкви. До того ж, остання вважалася головним храмом козаків Переяславського полку.

Як пише одна з найсумлінніших дослідниць цієї теми — науковий співробітник Національного історико-етнографічного заповідника "Переяслав" Людмила Набок, до Воскресенського полкового собору козацтво постійно приносило дарунки: Євангелії — у 1600, 1658, 1681 роках. А переяславський полковник Іван Мирович пожертвував цій церкві тридцятипудовий дзвін.

Воскресенський храм мав багато дарів, на яких завжди зазначалося, що вони жертвуються на головну церкву Переяславського полку. Ще одним фактором визначного статусу будь-якої церкви є зберігання священних реліквій. Так-от: на відміну від решти переяславських церков, тільки Вознесенська церква мала їх у XVII столітті. Визначаючи цей храм за головний, переяславці 1688 року перенесли до нього мощі святого Макарія, архимандрита Овруцько-

венство, підпорядковане Київській митрополії. Без її схвалення переяславці не могли присягнути цареві і в його особі — московському патріархату.

Отож і сталося так, що присягу серед духовного стану населення України прийняли лише 37 монастирських служок із Трахтемирівського монастиря. Тобто, брехню виявилось наполегливе твердження московсько-малоросійського ідеологічного альянсу, що "безліч переяславських священників зустрічали московських послів на чолі з протопопом Григорієм (Бутовичем) і разом з ними служили урочисті молебні й освячували прийняття присяги на

Євангелії. Насправді ж вони самі присяги не склали! Тим часом їх у 50-ті роки XVII століття у переяславській протопопії налічувалося 200 осіб (Див.: "Переяславська рада: історичне значення та політичні наслідки". — К.: Видавничий центр "Просвіта", 2003. — С.153—154).

Історична несправедливість і фальсифікат у традиційно московській обгортці (Шевченко сказав би: "з московської чаші московську отруту") ідеологічним ошуканством, орієнтованим на імперію, подається українцям і сьогодні. О, як вони чваняться так званою "канонічністю", яку константинопольський патріарх Діонісій та єрусалимський Доситей у 1686 році продали Москві за 200 соболів та 400 золотих карбованців. Тим самим поставили християнство на службу агресивній політиці Московського царства, церква якого від верху до споду просякнута шовінізмом (за словами Миколи Бердяєва).

На жаль, ще й сьогодні Переяслав не позбувся свого московюбства, імперської психології та малоросійсько-васальної підлеглості Москві. Ще донедавна міські чиновники Переяслава їздили зміцнювати "братерські стосунки" з Московщиною, прихопивши ювілейні медалі, відлиті "на честь 350-річчя возз'єднання України з Росією"!

Ще більший жаль від того, що два храми у Переяславі, а третій у приміській Борисівці підготовують Московщину (думаю, не тільки ідейно), пропагуючи політику відродження імперії на корені нашого начебто спільного історичного по-

ходження, "руськості" та "славянскості". При цьому геть відкидаються тисячолітні традиції українців, їхня церковна обрядовість, рідна їхня мова.

Тож на велике пошанування і перед Держителем, і перед усією духовною Україною заслуговують ті, хто доклав бодай найменших зусиль до відбудови Воскресенського храму, у стінах якого, як найвеличніша в світі музика, зазвучало рідне Українське Слово! Це Великдень нашого духу, який повертається у душу Українця, гнаного разом із його словом, катованого й мордованого упродовж віків.

Шкода, що немає можливості назвати імена всіх даруючих на церкву не тільки скромні копійки, а й часточку свого серця та співчуття великій справі торжества України в Україні.

Переяславці щиросердцем вдячні насамперед Святійшому Владиці, Патріархові Київському та всієї Русі-України Філарету, який так високо цінує давній Переяслав за високий рівень нашої в тисячоліттях загубленої культурної самотності та невтомне піклування про духовне здоров'я нації. Минулого року він двічі побував у нашому місті, допоміг повернути храм у благодатне лоно Української Православної Церкви Київського патріархату (цього не скажеш про столітньо-державних владців, які на верталися до Переяслава тільки тоді, коли потрібно було заручитися голосами виборців).

Відродженню храмової святині активно сприяла нинішня міська влада (в особі голови Івана Якименка). Особливо сердечними й ширими зусиллями до відбудови храму на честь Воскресіння Христового долучилися Василь Захарчук та його дружина Ніна Олександрівна і син Олег, а також шановані Переяславом громадяни Сергій Добросок, Олександр Ковчак, Сергій Барабаш, Анатолій Фесенко, Олександр Гончаренко, Ірина Прісич, Віктор Гриценко, Анатолій Куценко, Петро Роман, о. Іоан... Святійший Владика Філарет відзначив їх різними патріаршими нагородами, а всім іншим жертводавцям щиро подякував.

Разом із Тарасом Великим сподіваємось:

Минуть,
Уже потроху і минають
Дні беззаконія і зла.

Іван ШПИТАЛЬ
Фото
Миколи МИХНЯКА

Під час служби Божої